

SOTHØNA

Østensjøvannets Venner
Nr. 64 – desember 2022 – Årgang 33

Innhold

Leder	3
Alternativ til veisalt	4
Østensjøvotten	5
Bydelsprisen til Finn Arnt Gulbrandsen	6
Dugnadsgjengen høsten 2022	7
I fotsporene til Audun Østensjø	10
Mitt Østensjøvann – Lise M. Johansen	12
Vadedammen – slått og rensing	13
Nye arter gjort kjent hittil i 2022	14
Skurtresking på Østensjø gård	17
Villblomstenes dag	17
Gjennom kameralinsen - bildepresentasjon	18
Troll og nisser under flyttblokkene på Tallberget	20
Raketthuset nedenfor Eterfabrikken	22
Østensjøvannets Venners miljøpris tildelt Østensjø skole	23
Ballastflint fra Østensjø gård	24
Bok om Østensjøvannet –Tabula gratulatoria	
– foreningen 40 år	26
Klopptjern – hva forteller navnet?	28
Fremmede plantearter	30
Paviljong Våtmark 2022 – et kunstprosjekt	31
Naturtyper – en oppdatering	32
Ljanselva har fått sitt klasserom i friluft	35
Eika – kongen av trær	36
Byutvikling rundt vannet	38
Storengkall i miljøparken	39
Stor deltakelse på Østensjødagen.....	40
Hettemåkeøyer og «revetau»	42
Østensjøvannets Venner – 40 år i 2023!	43
Beitene sommeren 2022	44
«Gullungene» i Vadedammen	46
Bedre lysforhold - flere villblomster på slåtteenga Sjøli	47
Blå mandag – grønn glede - dikt	47
Sau reddet opp av Bekkasinmyra	48
Biler ved Østensjøvannet – Agaia AS	
– kommunens nye entreprenør.....	49
EuroBirdwatch – årlig registreringsdag for fugl i Europa	50

Oppdaget forurensning eller skadde dyr?

Ved forurensning, oljeutslipp eller lignende, kontakt vann og avløpsetatens telefonvakt: 23 43 79 00 (hele døgnet!). Ser du skadde dyr som kunne trenge hjelp, ring dyre-ambulansen på 02222 (kommunal instans) eller fuglehjelpen: 911 65 789.

Østensjøvannets Venner

Postboks 77 Oppsal, 0619 Oslo

Redaksjon: Amund Kveim (ansv.red.)
Leif-Dan Birkemoe (redaktør), Audun Brekke
Skrindo, Tore Nesbakken og Hans-Petter Jensen

Layout/design: LOUD AND CLEAR AS
Grafisk produksjon: Aksell AS

E-post/nettsider:
post@ostensjovannet.no
www.ostensjovannet.no
Følg oss på facebook

Sothøna: ISSN: 1504-0615
Organisasjonsnummer: 983 034 446
Driftskonto: 7874 05 56761
Logo: Anne Durban
Opplag: 2400

Foreningens styre:

Leder:
Amund Kveim, 975 44 552
E-post: amund.kveim@ostensjovannet.no

Nestleder:
Finn A. Gulbrandsen, 481 58 776
E-post: fi-gul@online.no

Styremedlem/sekretær:
Tore Nesbakken, 970 11 340
E-post: tore-nes@online.no

Styremedlem/kasserer:
Sigrun Antonsen, 924 66 266
E-post: siant@hotmail.no

Styremedlemmer:
Leif-Dan Birkemoe, 901 25 523
E-post: dbirkemo@online.no

Lise M. Johansen, 909 14 614
E-post: lisemarry@gmail.com

Svein Joar Horve, 992 81 883
E-post: svjh@outlook.com

Varmedlemmer:
Grete Edholm, Eirik Wærner,
Tiril Andersen, Bjørn Jacobsen

Valgkomite:
Tore Nesbakken, Jenny Helen Stillerud,
Audun Brekke Skrindo

Medlemsendringer meldes til:
Bjørn Steensrud, 22 27 01 03
E-post: bsteens@online.no

Besøkssenter våtmark Oslo
E-post: post@vatmarkoslo.no
www.vatmarkoslo.no

Revisor: BDO AS

Medlemskontingent:
Hovedmedlem kr. 200
Husstandsmedlem kr. 20
Foreninger o. l. kr. 400
Firma/bedrift o. l. kr. 800

Konto for medlemskontingenter: 5082 07 54112

Redaksjonen avsluttet 23.11.2022

Forsidebilde: Jørn Areklett Omre / NN
Grågjess, Anser anser
8. mars 2022. Canon EOS R5 med Canon 600mm
Tittel: "Hurra på Kvinnedagen"

Trykksak
2041 0379

Leder:

VI TRENGER BEKKENE VÅRE!

Et levende Østensjøvann er avhengig av bekkene. Dessverre er disse i stor grad lagt i rør og ofte nokså forurenset. Vårt mål er derfor å få bekkene opp i dagen med tilfredsstillende vannkvalitet. Dette er trolig både kostbart og teknisk vanskelig, men samtidig er det helt nødvendig. Kommunens føringer er at bekkeåpninger skal gjennomføres i forbindelse med regulerings- og byggesaker, og at utbyggere skal betale.

Dette er imidlertid ikke godt nok, og retningslinjene blir sjelden brukt. Et eksempel er de nye sykkelfeltene og aktivitetsparken på Bøler. Her burde man startet arbeidet med å få Bølerbekken opp i dagen og samtidig hente frem sidebekken fra Haraløkka. Et annet eksempel er Østensjø skole og Låveveien der Godliabekken kunne åpnes. Et tredje eksempel er Rustadbekken forbi Rustad skole og nordover mot Bogerudmyra. Skal man få utrettet noe ville det være mye lettere om man hadde ferdige planer for hver enkelt bekk, og at kommunen selv var pådriver og bidragsyter.

Kraftlinjene er både skjemmende og farlige.

Høyspentlinjene og mastene fra Skullerud til trafoen i Plogveien via Rustadfeltet, Bakkehavn, Abildsøfeltet og Abildsø gård er skjemmende elementer i landskapsbildet. I hele november har det tikket inn meldinger om at flokker med fugl er skremt på vingene, skader seg på ledningene og blir funnet døde eller hardt skadd. Den eneste mulige trøsten må være at revene i området har hatt god tilgang på mat. Dette kan ikke fortsette.

Elvia (tidligere Hafslund nett) har på oppdrag fra NVE gjennomført en kraftsystemutredning for Oslo-området for de neste 20 årene. Vi hadde håpet denne ville være starten på en mer miljøtilpasset utvikling der trafoen i Plogveien kunne fases ut og linjer legges som jordkabel. Ved hjelp av styrt boring er dette nå langt enklere og rimeligere enn tidligere. Dessverre går utviklingen motsatt vei og trafoen foreslås utvidet.

Kraftforsyningen til Oslo har selvsagt høy prioritet og er både komplisert og kostbar. Utredningen uttrykker tydelig at det skal fokuseres på miljøhensyn. Vi skal presse på for å få akseptable løsninger i Østensjøområdet, men her trenger vi hjelp både fra byens og landets politikere.

Honnør til alle frivillige!

Østensjøvannets Venner har i snart 40 år arbeidet for vern og skjøtsel i Østensjøområdet. Dette arbeidet har i det alt vesentligste vært basert på frivillig arbeid. Når Norge i år feirer Frivillighetens år, benytter vi anledningen til å takke de mange frivillige som år etter år stiller opp for oss og for området. Særlig vil vi trekke frem dugnadsgjengen vår som utrettelig utfører verdifullt skjøtselsarbeid. Her er det plass til flere, så kontakt oss gjerne.

Vi ønsker alle en god jul og et godt nyttår.
Østensjøvannets Venner

Amund Kveim
Leder

Årsmøte 2023

Vi er tidlig ute og innkaller med dette til foreningens årsmøte 21. mars 2023 kl. 1830 i Oppsal samfunnshus. Saker som ønskes behandlet må være styret i hende senest 14. mars. Forslag til valg av leder, styre, revisor og valgkomite stiles til Valgkomiteen v/ Tore Nesbakken, tlf. 970 11 340 eller til post@ostensjovannet.no. Årsberetningen vil være tilgjengelig fra 14.mars. Alle årsmøtepapirer utdeles på møtet.

Har vi korrekt e-postadresse til deg? Send oss gjerne din e-postadresse til post@ostensjovannet.no.

Alternativ til veisalt

I en rapport fra LimnoConsult i 2020 konkluderes det med at Østensjøvannet mer og mer er blitt en rensedam for forurensninger i form av næringsstoffer, salter og metaller.

Det advares mot tilstanden og utviklingen, og det pekes på at det er behov for betydelige tiltak. Et av disse er å begrense tilførselen av salt fra veiene.

Amund Kveim

Her testes alternativer til veisalt. Informasjon ble satt opp på sentrale steder om et miljøvennlig alternativ, formiat. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 02.04.2018

Saltet skal fases ut

Bystyret vedtok allerede for 10 år siden å fase ut bruken av tradisjonelt veisalt i Oslo. Siden da har forbruket skutt i været, og det brukes nå nesten 3 ganger så mye salt i tillegg til at bruk av saltløsning har økt voldsomt (basert på tall fra Bymiljøetatens årsmeldinger 2013-2021). Samtidig viser tall fra Statens Vegvesen at deres bruk av salt er redusert (riktignok tall som omfatter hele landet). Saltets skadevirkninger på plante- og dyreliv, og ikke minst innsjøer, er veldokumentert.

Prøveprosjekt ved Østensjøvannet 2018-2019

I København har man gode resultater med å erstatte tradisjonelt veisalt med såkalte

formiat som har en mindre miljøskadelig kjemisk sammensetning. I 2017 ble det derfor igangsatt et prøveprosjekt med bruk av formiat på Østensjøveien og Eterveien ved Østensjøvannet. Tanken var at man da bl.a. skulle kunne måle endringer i vannkvaliteten i Bølerbekken. Parallelt med dette gjennomførte NIBIO (rapport 4/144/2018) en litteraturstudie som i utgangspunktet konkluderte med at bruk av formiat kunne være bra, men at det var en del usikkerhet. Bl.a. ble det uttrykt bekymring for økning av oksygenforbruk i selve vannet ved nedbryting. Hovedkonklusjonen var vel likevel at det er behov for mer informasjon.

I sin sluttkonklusjon etter at prosjektet ble stanset, sier NIBIO (rapport 6/2/2020)

igjen at det må mer testing til for å få mer entydige konklusjoner.

Prøveprosjekt ble stanset og nå gjenopptatt

Likevel ble forsøket ved Østensjøvannet avbrutt lenge før tiden som følge av pengemangel. Dette kritiseres i ettertid av kommunerevisjonen, og saken har derfor kommet tilbake til bystyret. For oss var det en gledelig overraskelse at opposisjonen nå valgte å overkjøre de rødgrønne byrådspartiene og sette prosjektet i gang igjen.

Forurensning er ikke kostnadsfritt

Den økende veisaltbruken i Oslo er blitt forklart med flere dager med temperaturer rundt null grader og økt satsing på sykkel-

veier også om vinteren. Dette har ført til både mer tradisjonell salting og forebyggende salting. Man har også pekt på at formiat er dyrere i bruk enn tradisjonelt salt. Bruk av sykkel og drifting av sykkelveier er nok gode miljøtiltak. Men det hjelper ikke når det er skadelig for natur og miljø. Det er ikke akseptabelt å anse skader på naturen som kostnadsfrie.

Prinsippvedtak, som å fase ut veisalt, og for så vidt også gummigranulat som innfyllingsmateriale i kunstgressbaner, er selvfølgelig positivt. Det hjelper imidlertid lite dersom det ikke følges opp med midler og aktiv handling. Det haster med å finne alternativer og fase ut tradisjonelt veisalt. Aller mest haster det der saltingen er omfattende nær viktige naturområder, vassdrag og innsjøer. Østensjøvannets nedbørsfelt peker seg derfor ut som svært viktig.

Leder i Østensjøvannets Venner, Amund Kveim og bystyrerepresentant Camilla Wilhelmsen (FRP) ved Bølerbekkens utløp. Wilhelmsen var initiativtaker for å få saltprosjektet igangsatt på nytt. Foto: Jo Morgan Hartvin/Nordstrands Blad.

Østensjøvotten

Inger Hallan

Østensjøvotten i to størrelser. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

En kjølig oktoberdag i fjor satte to damer seg ned for å samle ideene til en vott som kunne fortelle noe om bydelen vår og som kunne symbolisere noe av det vi er mest stolte av i nærmiljøet vårt. Den ene av damene, Lise M. Johansen, er godt forankret i Østensjøvannets Venner. Den andre av damene, Inger Hallan, er leder av Østensjø husflidslag. Begge er ivrige strikkere.

Valg av motiv

Ideene samlet seg raskt om Østensjøvannets rike fugleliv og flora. Dermed var sothøna, fugletrekket og dunkjevlen valgt som tema for motivene på votten. Det ble strikket modeller av votten. Modellene er strikket i ullgarn. Material- og fargevalg vil være opp til strikkeren. På 'Fuglenes dag' i mai 2022 ble votten lansert med oppskrift og modeller i ulike farger. Vottene er strikket i to farger med gode kontraster.

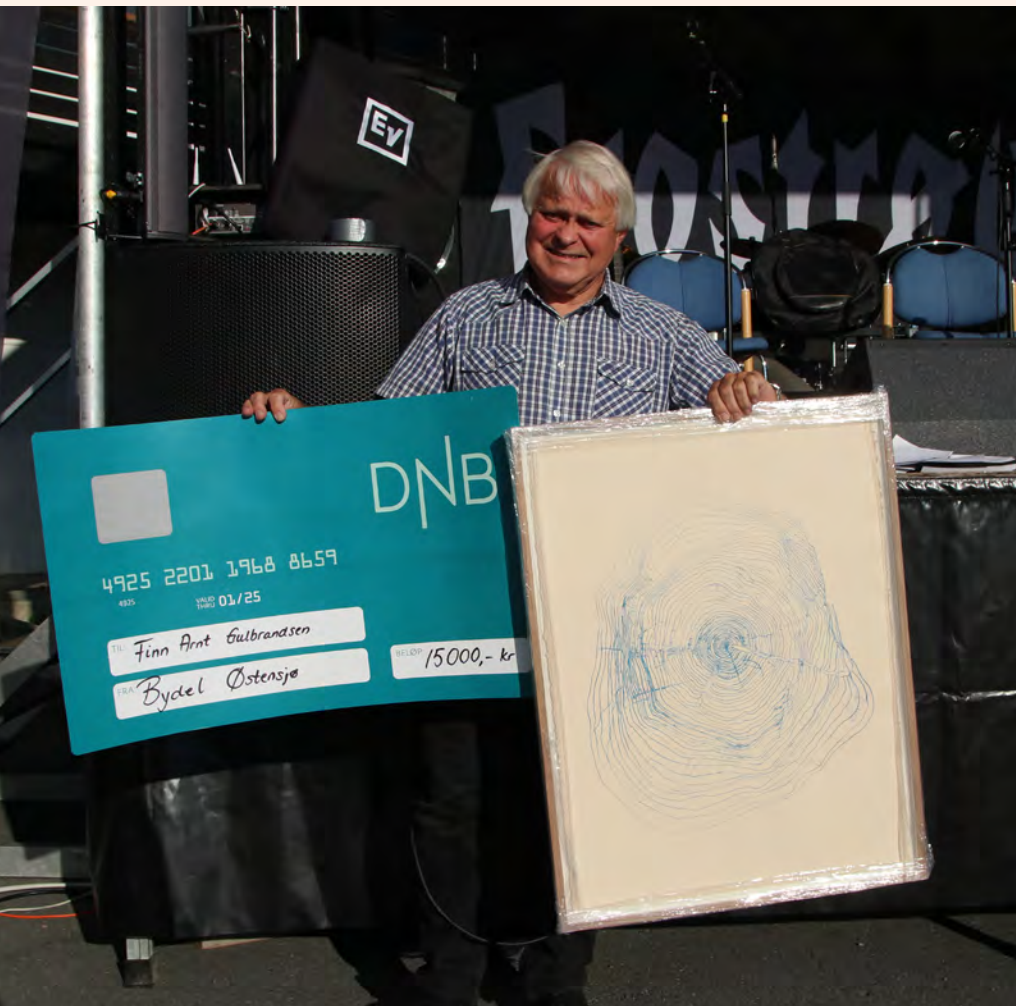
Votten ble godt mottatt!

Nå er oppskriften i salg på Østensjøvannets Venners arrangementer, Bogerud tekstil på Tveita og via ØVV's facebook-side. Lykke til med et nytt og spennende prosjekt for strikkeglade!

Bydelsprisen til Finn Arnt Gulbrandsen

Østensjø bydel roser hans frivillige innsats på flere viktige områder gjennom en mannsalder. Honnør også fra Østensjøvannets Venner.

Amund Kveim

Finn Arnt Gulbrandsen med håndfast bevis på Bydelsprisen. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Under en seremoni på Haraløkka lørdag 27. august ble Bydelsprisen utdelt til Finn Arnt Gulbrandsen. Det var Bjørn Strøm, leder av bydelsutvalget, som overleverte prisen. Juryens begrunnelse var bl.a. hans sterke engasjement i svært lang tid i Østensjø-området. Med prisen fulgte det i tillegg

kr. 15 000 og et trykk av Gro Finne. Finn takket Bydelen for gaven og nevnte bl.a. Oppsal Idrettsforening og deres mange ildsjeler som han hadde lært mye av. Også de som hadde nominert ham ble takket. Dugnadsgjengen i ØVV, som alltid stiller opp når det trengs, fikk en ekstra takk og applaus.

Finn Arnt Gulbrandsen var en av initiativtakerne da Østensjøvannets Venner startet sitt arbeid i 1983. Han og noen få andre enkeltpersoner klarte på mirakuløst vis å stanse planer om utbygging av jordene på Abildsø gård. Den gang var foreningen bare en løst sammensatt gruppe. I 1988 ble det på nytt foreslått å bygge på Abildsø gård, og denne gangen etablerte man Østensjøvannets Venner som en formell organisasjon. Man skjønnte at kampen for Østensjøområdet ikke ville ta slutt selv om kampen ble vunnet også denne gangen. I årene frem til i dag har foreningen hele tiden måttet kjempe for å unngå utbygging og andre tiltak som vil ha negative følger for området.

I hele denne perioden, snart 40 år, har Finn vært den mest sentrale skikkelsen. Selv om foreningen har hatt en leder før Finn, og en etter, og det er mange ildsjeler som har gjort en strålende innsats, er det Finn som har vært sentral. Han er kunnskapsrik, har lokalkunnskap og evnen til å inspirere, og får andre med i arbeidet. Han fikk i gang dugnadsgjengen som nå årlig utfører over et årsverk. Hans usvikelige tro på vår sak og hans ustoppelige innsatsvilje er den desidert viktigste enkeltårsak til at så mye er bevart rundt vannet og til foreningens styrke.

Etter vårt skjønn var Finn den selvfølgeligste kandidat til å motta Bydelsprisen.

Vi gratulerer og håper prisen bidrar til at han fortsetter sin innsats.

Østensjøvannets Venner
Amund Kveim

Dugnadsgjengen høsten 2022

Slått på flere steder i miljøparken har i høst vært gjennomført med stort trykk i tillegg til annen skjøtsel og fjerning av fremmede arter.

Teskt: Finn A. Gulbrandsen Foto: Leif-Dan Birkemoe

I november startet vi med å fjerne sibir- og alaskakornell på Bogerudmyra. Rasteplass i tett vegetasjon. Foto: 01.11.2022

Høstsemesteret startet ekstra tidlig da Bymiljøetaten ba om hjelp til å fjerne mengder av reinfann syd for Langerudbekken¹. Selv om reinfann er en norsk art, har den noen steder en tendens til å danne store forekomster der den skygger ut andre arter. Da Bymiljøetatens entreprenør ikke hadde kapasitet, havnet forespørselen hos Østensjøvannets Venner. Hele åtte personer stilte opp og gjennomførte fjerningen av arten 7. - 15. august, lenge før dugnadene egentlig skulle starte. Hvilken gjeng!

Slått på åtte delområder

Hele åtte delområder av miljøparken slås av Dugnadsgjengen og Bymiljøetaten. Neppe noe annet naturområdet i Oslo har tilsvarende skjøtsel.

Slora

23. august startet de ordinære dugnadene etter sommerferien. Slora² ble slått og alt gress kjørt vekk. Her har mjødurt vært et kjempeproblem, men allerede nå ser det ut til at det er merkbart mindre av arten akkurat her. Det hjelper å slå. Vi har fått tips fra Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ved blant annet Ellen Svalheim, som har rådet oss til å slå dette området to ganger pr. år. Det er hyggelig å se at skjøtsel hjelper på et område som våren 2019 var fullstendig gjengrodd.

Abildsø gård

Deretter fulgte slått av de svært verdifulle tørrbakkene på Abildsø gård hvor vi finner en rekke rødlistearter av planter og insekter. Her var veien kort for å bli kvitt slåttegresset.

Det gikk direkte til geitene på gården. Fra og med i fjor sløyfet vi vårslåten her etter råd fra botaniker Andes Often fra Norsk institutt for naturforskning (NINA).

Bakkehavntoppen

Tidlig i september var turen kommet til Bakkehavntoppen. Her må vi fortsette med å slå to ganger årlig. Det er laget en skjøtselsplan for området som Dugnadsgjengen følger. Området har naturverdi C, men kan rykke opp et hakk med slått to ganger pr. år. Det forsøker Dugnadsgjengen å få til. Biomassen kjøres til EKT husdyrpark og til Grønmo hageavfallsanlegg der det blir til Tigerjord. Engreverumpe dominerer, men vårstarr som er sjelden så langt fra fjorden og rødlistearter som dvergforglemmegei er

påvist. Det er også funnet en del interessante insekter her.

Eikelunden

Neste slåttefelt var den lille enga foran Eikelunden³. Den ble slått samtidig med øvrig skjøtsel av den «utvalgte naturtypen» - hule eiker - som er den faglige betegnelsen på eikeskogen her. Her finnes flere rødlistede insekter.

Fugleskjulet

Det siste området Dugnadsgjengen slår, er haugen vest for Fugleskjulet⁴. Det er tredje året dette området slås. Tanken bak arbeidet er å skape en blomstereng som gir grunnlag for flere insekter som igjen styrker bestanden av insektspisende fugler. Her må det slås i lang tid framover før vi får se skikkelige resultater. Kanskje det er fornuftig å hjelpe naturen med å spavende et stykke og så i stede egne blomsterarter for å «hjelpe» naturen.

Andre områder

Det bør nevnes at Bymiljøetaten slår enga i syd⁵, Bogerudenga⁶, området rundt Langerudbekken (dog ikke i år)¹, Vassenga nord for Bølerbekken⁷, Sjøli⁸ og nordvestre del av Slora².

Annen skjøtsel

I Eikelunden har Dugnadsgjengen gjennomført den årlige skjøtselen med å fjerne den fremmedartslistede rødhyllen, fjerne årsskudd og slå deler av arealet slik at bunnsjiktet blir åpent og vennlig. I år er det ikke fjernet trær som vokser opp i kronen på eikekjempene.

På Oppsalskrenten har Dugnadsgjengen sammen med beboere i Oppsal Terrassehus fjernet fremmede arter og ryddet.

Medlemmer av styret og Dugnads-gjengen foretok en fjerning av takrør og andre vekster rundt fugleskjulet i slutten av september.

Det er ryddet siktlinjer i trerekka ved Abildsøfeltet.

Dugnadsgjengen har hentet klopper på Abildsø gård som legges ut i Tallbergåsen, Manglerudskogen og Rognerudskogen i 2022-2023.

Vi har fjernet årsskudd av sibir- og alaskakornell fra Bogerudmyra.

Fremmede arter

Noen av Dugnadsgjengens medlemmer har bidratt med å fjerne kanadagullris. Hovedtyngden av fjerning av denne arten har imidlertid styrets medlemmer stått for i sommer og høst.

I november startet man med å fjerne sibir- og alaskakornell på Bogerudmyra. Hensikten har vært å få tatt kornellen før snøen kommer slik at man får dratt opp planten med rot, eller kuttet den ned helt på bakkeplan. For å få arbeidet raskere unna, ble det montert klopper over vestre kanal, søndre del.

Frammøte i høst har vært meget godt. Dugnadsgjengen arbeider meget effektivt. I skrivende stund har vi lagt ned 2.337 dugnadstimer, og fortsatt gjenstår 2 dugnader.

Takk til alle som har deltatt! Vel blåst!

- 1) Tidlig i september var turen kommet til Bakkehavntoppen. Foto: 06.09.2022
- 2) Gress fjernes fra tørrbakkene på Abildsø gård. Foto: 30.08.2022
- 3) Slått på haugen vest for Fugleskjulet. Foto: 18.10.2022.
- 4) Arthur fjerner reinfann. Foto: 15.08.2022.
- 5) Gress fra Bakehavntoppen ble kjørt til husdyrparken på Ekeberg. Foto: 06.09.2022
- 6) Siktlinjer åpnes på vestsiden av Østensjøvannet. Foto: 30.08.2022

1) Langerudbekken går i dagen fra boligfeltet til kanalen på vestsiden av Bogerudmyra. 2) Slora er området nord/nordvest for turveien mellom rundkjøringen ved Østensjø skole og brattbakken opp til Manglerud. 3) Eikelunden/Abellunden ligger mellom Plogveien og Treskeveien, vis a vis Blomsterhagen gartneri/trafoen i Plogveien. 4) Haugen vest for Fugleskjulet ligger nordøst for Abildsøfeltet. 5) Enga i syd ligger sydvest for Rustadfeltet og kalles Langerud nord. 6) Bogerudenga slått av Dugnadsgjengen i fjor, overtatt av Bymiljøetaten i år. Enga ligger øst for Rustad idrettsfelt. 7) Vassenga er navnet på slåttemyra/ fuktenga nord for Bølerbekken. 8) Sjøli er navnet på gressenga mellom asfaltbakken fra syd opp mot Manglerud skolehage og Østensjøvannet.

I fotsporene til Audun Østensjø

I Sothøna nr. 63 berettet vi om slaget mellom birkebeinerne og ribbungene ved Ekornholmen i Mjøsa i 1222 og at flere av sveithøvdingene til ribbungene, blant disse Audun Østensjø, falt i slaget, altså for 800 år siden. Båtene de seilte med på Mjøsa ble trukket over land fra Oslo. I Håkon Håkonsons saga fortelles det om slaget, men ikke hvilken vei de tok og hvor de satte båtene på vannet. I sagaen er Stalsberg nevnt, et spor vi kan følge.

Leif-Dan Birkemoe

Enveiskjøring. Bjellen det ble varslet fra når man ønsket passasje gjennom Kongedalen på Gjelleråsen. Foto: 08.07.2022.

Oldtidsveien over Gjelleråsen

Ut fra Oslo gikk nok ferden med båttrekket langs den traseen som senere ble kalt *Den Trondhjemske kongevei*. Ved Stubberudmyra under Stubberud gård på Furuset passerte de det som oslobispen Jens Nilssøn på sin visitasreise i 1596 kalte for Jordbroen, dvs. en kavlebro det var lagt jord oppå. Kavlebroer eller kavleveier var for 800 år siden en ganske alminnelig form for vei over våte partier. Kavler vil si runde eller kløvde stokker, som er lagt tett i tett inntil hverandre, vanligvis på tvers av ferdselsretningen. (Mer om denne type ferdselsveier i artikkelen om Kopptjern på side 28).

Ferdselsveien fra Oslo til Romerike gikk vanligvis over Gjelleråsen, det vi i dag kaller

Stalsberg gård, nevnt i Håkon Håkonsons saga, ligger på en høyde over Nitelva. Eiendommen strakte seg helt opp til Østmarka. Dagens bygning er fra 1854. Foto: 25.08.2022.

Oldtidsveien. Denne veien kan vi følge fra Stovner, opp det trange gjelet som i ettertid har fått navnet Kongedalen, over toppen på 311 moh. og ned til Lahaugmoen. Dette er en vei som er tørr og fin og lå vel til rette for bl.a. pilegrimer på vei til Nidaros. Veien er da også merket som Pilegrimsvei. Det som begrenset veien når man skulle slepe båter var særlig Kongedalen som er svært trang. Bare en kløvhest av gangen kunne passere gjennom gjelet. Det ble derfor innført enveiskjøring ved at den som først varslet ved å blåse i et horn fikk fortrinnsrett til passering. Senere ble det satt opp en bjelle man kunne slå på som varsling. Veien over Gjelleråsen med flere båter på slep var derfor neppe mulig.

Vassdragene fra Østmarka

Veien for båtslep kan ikke ha vært annet enn gjennom det som kalles Grorudpasset eller Grorudporten som er terrengåpningen mellom Gjelleråsen og Bakås. Dermed følges i store trekk vassdragene fra Østmarka. Ellingsrudelva renner ut i Langvannet med utløp i Fjellhammarelva som får tilførsel fra Losbyelva. Selv om det ikke er nevnt i sagaen er det mulig at Fjellhammarelva kan ha blitt benyttet på deler av strekningen. Det er i Lokalhistoriewiki med referanse til Lørenskog leksikon tenkt i den retning. Fra kommunegrensen mellom Lørenskog og Skedsmo skifter navnet på elva til Sagelva som på siste del har flere fosser der det senere ble

etablert over 20 sagbruk. Bare stedvis kan Sagelva ha vært egnet for seiling.

Stort sett er det traseen til Gamle Strømsvei som følges til Nitelva. I Håkon Håkonsons saga berettes det at de gikk over myrer og skoger til vannet. Eneste navn som nevnes er Stalsberg, gårdseiendommen som i mange hundre år omfattet området fra Nitelva til Losby i Østmarka.

Når det nevnes myrer kan kavleveier ha vært brukt på veien mot Nitelva, en ganske alminnelig form med tilrettelegging for ferdsel i våte områder. Vi har tidligere nevnt Stubberudmyra ved Furuset der det var anlagt kavlevei, der kalt Jordbroen, fordi det var lagt jord oppå stokkene. Noe tilsvarende kan ha vært benyttet i Lørenskogområdet.

Stalsberg gård

Et besøk på Stalsberg gård med adresse Gamle Strømsvei 116 forsterket antakelsen om at det var et sted på gårdens eiendom mot Nitelva at skipsslepet ble satt på vannet. Eieren var kjent med gårdene ved Østensjøvannet og kommenterte at «da var vi jo naboer», vel vitende om at Østensjø gårds utmark godt kunne ha grenset opp mot Stalsbergs utmark. Eieren Nina M. Holmsen viste oss minnesteinen fra da svenskekongen Karl XII tok inn på gården under sitt felttog i Norge i 1716. På stabburet sto årstallet 1632 i værhanen. Selv var hun 8. generasjon på gården. Kanskje hadde Audun Østensjø sett ut over Romerike på jaktturen fra topper i Østmarka. For han var trolig veien til Mjøsa ikke så fjern.

Artig er det å merke seg at Romeriksporten med Gardermobanen kommer ut ved Stalsberg og er korteste vei fra Bryn til Strømmen gjennom Østmarka. For 800 år siden lå Østmarka som en barriere mellom Oslo og Romerike, i alle fall for trekk av båter. Gamle Strømsvei følger i store trekk traseen til vassdragene og dermed skipsslepet.

Tømmer ble fraktet fra Øyeren til Sagelva og skåret til plank på sagbrukene. Herfra videre til Oslo, først med hest på vinterstid, senere med tog fra sagbruket på et sidespor til Strømmen som ble bygget i 1852. I høst har Sagelvas Venner bygget en replika av en bro over Sagelva som et museumsprosjekt og minne om sagbrukstiden.

På 1200-tallet var det ingen oppgangssag til å sage tømmer. Skogen sto tett og skaffet Audun Østensjø og hans menn stadige hindringer i ferden «til vannet».

Sagelva og vannfallene i Mølleparken. Langs Sagelva var det flere vannfall som ga grunnlag for over 20 sager og møller. Foto: 25.08.2022.

Nitelva sett fra Nitelva bro. I bakkant jernbanebroen der Gardermobanen kommer ut av Romeriksporten. Det må ha vært i dette området sagaen beretter at skipsslepet og Audun Østensjø kom «til vannet». Foto: 25.08.2022.

Mitt Østensjøvann

Lise M. Johansen

Lise kjente Østensjøvannet før hun flyttet til Oppsal i 1956. Hun kommer fra en friluftsfamilie der foreldrene tok henne med til «vannet vårt» omtrent fra hun kunne gå. Faren var ivrig bandyspiller i Sørli idrettsforening på Kampen, og «krokkjeppene» ble benyttet flittig på Østensjøvannet. Turer i oppveksten ved Østensjøvannet, i marka og etter hvert i fjellet har gitt henne en stor friluftsfamilie- og naturinteresse.

Intervjuet av Finn A. Gulbrandsen

Lise M. Johansen. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Lise med et fange kvister på Bogerudmyra i januar 2018. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Fra Oppsal var veien kort til Østensjøvannet. Aking på Rønningjordet ned mot Østensjøveien var uhyre populært. Trafikken var heller liten de første årene. Ved hjelp av trafikkvakt på Østensjøveien, ble akingen trygg og det var om å gjøre å komme lengst mulig ut på isen, forteller Lise.

Oppsal idrettsforening

Hun har vært aktiv i Oppsal idrettsforening i friidrett og håndball. I voksen alder var hun en av de drivende kreftene i allidrettsgruppa for barn med Østensjø skole som tilholdssted.

Her ble det slagte Østensjøvannet benyttet. Ungene lå på isen, så på stjernene,

så i isen på luftbobler som formet figurer. Ungene opplevde stillhet. Fra isen var veien kort til Rognerudbakken som inviterte til aking i alle mulige former.

Østensjø skole

Som lærer på Østensjø skole i mange år benyttet Lise også vannet og omgivelsene. Faget natur, samfunn og miljø ble benyttet til aktiviteter på Slora* hver vinter. Her lagde elevene hytter, spisebord og stoler av og i snøen. Hver elevgruppe hadde sine hytter, og de gikk på besøk til hverandre. I all undervisning understreket Lise hvor viktig det er å ta hensyn til dyr, planter og fugler, sommer som vinter. Elevene ble motivert av

Lise og andre lærere ved Østensjø skole til å benytte det slagte vannet til alle idretter som har med skøyter å gjøre.

Ruskengeneral

I Østensjøvannets Venner kom Lise inn i styret i 2013. Foreningen har hatt stor glede av hennes positive innstilling, arbeidsglede og -kapasitet. Hun ble på kort tid foreningens lokale Ruskengeneral. Hun fikk et særdeles godt samarbeid med tidligere Ruskengeneral i Oslo, Jan Hauger, som hun kjente godt fra sin tid som håndballspiller i Nordstrand IF. Helt fra Haugers tid har Lise fått til at Ruskengeneralen stiller opp på overrekkelsen av foreningens Miljøpris,

en vandrepris som årlig tildeles den skolen som har ryddet best under den årlige Ruskenaksjonen ved Østensjøvannet. Jenny Wallheden Krohn som overtok etter Hauger, følger opp tradisjonen. Det er de åtte adopsjonsskolene rundt vannet som hver vår gjennomfører ryddingen. Elever fra Østensjø skole har Lise ledet gjennom mange dugnader på Bekkasinmyra der de har fjernet årsskudd og høymole etter krattfjerningen.

Dugnadsgjengen

Vår lokale Ruskengeneral er også med i Dugnadsgjengen til Østensjøvannets Venner. Her rydder hun, raker høy, fjerner fremmede arter m.m. sammen med et tyvetalls ivrige dugnadsglade personer. Hun tar gjerne på seg ekstrajobber med innkjøp av både utstyr og mineralvann, etc. Lise skryter av Dugnadsgjengen; her er det så mange ivrige, hyggelige og arbeidsomme mennesker.

Standsvirksomheten

Standsvirksomheten til Østensjøvannets Venner har positive Lise også lagt ned mye tid på, både ved Østensjøvannet og på foreningens stand under Alnavandringen der også Sigrun Antonsen, Grete Edholm og Amund Kveim har vært ganske fast inventar.

Østensjødagen

Årlig arrangerer Østensjøvannets Venner «Østensjødagen», et arrangement

foreningen har gjennomført så å si hvert år siden 1992. Da ble tilstelningen for første gang avviklet på Østensjø gård. Nå avholdes det på Bakkehavn med vårt intervjuobjekt som hovedansvarlig. Arrangementet går knirkfritt og ble besøkt av rundt 500 mennesker i september.

Besøkssenter våtmark

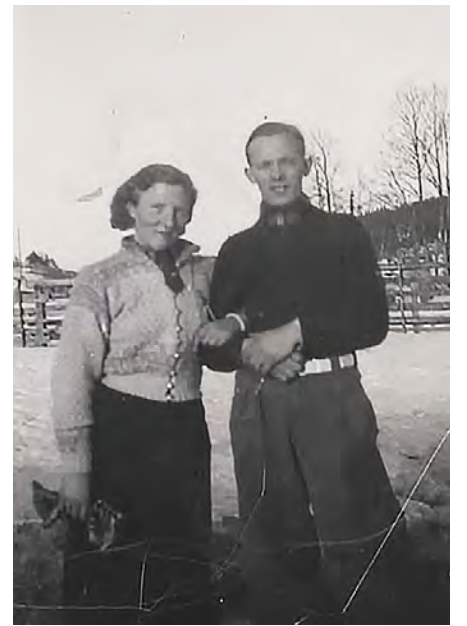
Lise fortsetter: «Jeg har steppet inn som vikar når det har vært nødvendig på Besøkssenter våtmark Oslo avdeling Østensjøvannet. Undervisningslokalene ligger på Bakkehavn».

Her har skoleelever fått nytte godt av hennes pedagogiske evner og kunnskaper om natur. I etableringsfasen av senteret var hun fast vaskehjelp etter dagens undervisning i kårstua.

Lise får tid til alt. Hun har i flere år vært leder av klubben «Kunst og kultur» som har sitt utspring på Bryn. Foreningen har møtene sine i ærverdige Nordre Skøyen Hovedgård.

Østensjøvotten

I Østensjø husflidslag er hun også aktiv. Hun forteller at hun har en finger med i spillet vedrørende strikkeoppskriften til Østensjøvannets Venner-votten, eller enklere Østensjøvotten. Den ble til etter samtaler mellom Lise og Inger Hallan i husflidslaget. Det endte med at Inger designet denne flotte votten.

Lises foreldre Erna og Leif Hagen nord i Østensjøvannet i 1938. Foto: fra familiealbum.

«Ja-menneske»

Lise går rundt vannet flere ganger i uka og stortrives virkelig med «sitt Østensjøvann». Hun har nedlagt et stort arbeid i Venneforeningen og er en viktig brikke i arbeidet for Østensjøvannet. Lise sier beskjedent at jeg er nok et «ja-menneske», hvilket vi skriver under på. Ingen jobb for liten, og ingen jobb for stor.

Vadedammen

Med Alex ved spakene dro grabben på amfibiemaskinen opp røtter for å begrense vegetasjonen i dammen. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 11.11.2022.

*Slora er navnet på jordet/området nordvest for turveien mellom rundkjøringen ved Østensjø skole og bakken opp til Manglerud skole.

Nye arter gjort kjent hittil i 2022

Selv om det fortsatt oppdages nye arter i Østensjøområdet Miljøpark, er ikke det det samme som at alt er såre vel. Årsaken er selvfølgelig at en del områder i Miljøparken fortsatt ikke er tilstrekkelig undersøkt.

Av: Finn Arnt Gulbrandsen (innledning, fugl og insekter) og Grete Edholm (sopp)

Det er betegnende at det er innen sopp og insekter at det oppdages flest nye arter. Fortsatt presses miljøparken veldig, og slitassen er stor, spesielt der bebyggelsen er helt innpå miljøparken. Dette vil dessverre ikke politikerne forstå, og peprer på med mer bebyggelse, selv om arealdisponeringen er den største trusselen for arter. I Østensjøområdet er det ualminnelig lett å fatte. Likevel vil presset ingen ende ta. Hvorfor kan ikke Oslo kommunes politikere i praksis vise at de er stolte over det prisbelønte området? Hadde ikke kvaliteten på naturtypene vært så høy, ville det stått svært ille til i det lille som er igjen av natur rundt Østensjøvannet vedr. arts mangfold.

Her er de nye artene:

1. Brunsanger *Phylloscopus fuscatus**
Klassifisering:
Rike: Dyreriket
Rekke: Ryggstrengdyr
Underrekke: Virveldyr
Klasse: Fugler
Orden: Spurvefugler
Familie: Bladsangerfamilien
Slekt: *Phylloscopus*
Art: Brunsanger *Phylloscopus fuscatus*

Arten hekker i Sibir i vier og annet buskas på taigaens myrer eller på fuktenger. Overvintrer i Sørøst-Asia. Sjelden høstgjest i Vest Europa. Ved siden av å være ny art for Østensjøvannet er funnet trolig det første av arten i Oslo. Observert av Simon Rix, Hans Martin Høiby, Edna Mosand og Jan Erik Haugen i Vadedammen nord for Østensjøvannet 14. oktober 2022.
Foto: Morten Vang. Bildet er fra Frøya.

2. *Acericerus ribauti**
Klassifisering:
Rike: Dyreriket
Rekke: Leddyr
Klasse: Insekter
Orden: Nebbmunner
Underorden: Sikader
Infraorden: *Cicadomorpha*
Overfamlie: *Cicadelloidea*
Familie: Bladsikader
Underfamilie: *Idiocerinae*
Slekt: *Acericerus*
Art: *Acericerus ribauti*

Dette kan være første funn av arten i Norge, Funnet er imidlertid ikke validert, så det skal bli svært spennende å følge med. Spennende funn gjort av Svein Joar Horve ved Lilleskogen 20. mars 2022. Horve står bak fotografiet.
Kilde: Artsdatabanken/artskart.

3. *Stenidiocerus poecilus**
Klassifisering:
Rike: Dyreriket
Rekke: Leddyr
Klasse: Insekter
Orden: Nebbmunner
Underorden: Sikader
Infraorden: *Cicadomorpha*
Overfamilie: *Cicadelloidea*
Familie: Bladsikader
Underfamilie: *Idiocerinae*
Slekt: *Stenidiocerus*
Art: *Stenidiocerus poecilus*

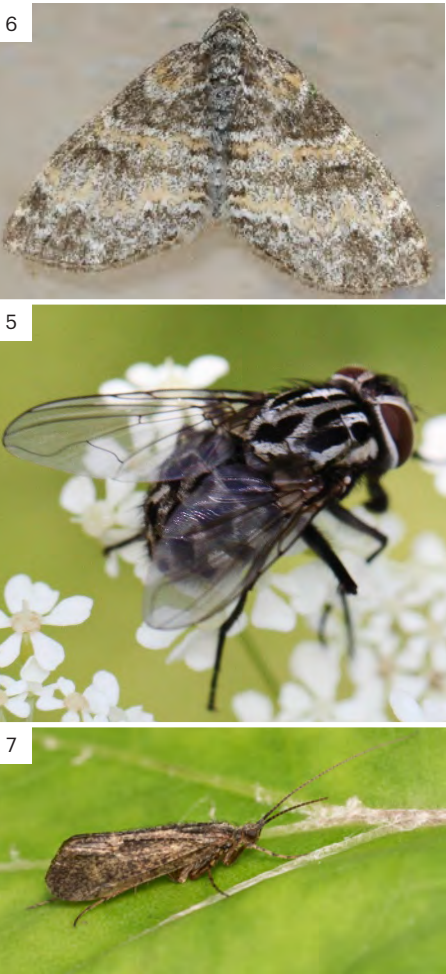
Denne bladsikaden er en fremmed art som lever utelukkende på svartpoppel. Arten er funnet av Svein Joar Horve ved Lilleskogen 22. mars 2022.
Kilde: Fremmedartslista til artsdatabanken/artskart.

4. Stavtege *Ranatra linearis**
Rike: Dyreriket.
Rekke: Leddyr
Klasse: Insekter
Orden: Nebbmunner
Underorden: Teger
Infraorden: Vannteger
Overfamilie: *Nepoidea*
Familie: Vannskorpioner
Underfamilie: *Ranatrinae*
Slekt: *Ranatra*
Art: Stavtege *Ranatra linearis*

Stavtegene er teger som lever i vann. De har lang og smal kropp som ender i et langt, tynt pusterør. Den finnes i flere vann på Sørøstlandet, men er ikke så veldig vanlig her i landet. Rovinsekt. Funnet av Svein Joar Horve 15.01.2022 i isen på Østensjøvannet.
Kilde: Snl.

5. *Graphomya maculata*
Rike: Dyreriket
Rekke: Leddyr
Klasse: Insekter
Orden: Tovinger
Familie: Møkkfluer
Slekt: *Graphomya*
Art: *Graphomya maculata*

Funnet i Norge først og fremst langs kysten, men også funn i Innlandet m.m. Svart brystkasse med hvitt mønster hos begge kjønn, hannen har oransje farge på magen. Funnet av Svein Harald Selliseth 7. august 2021.
Foto: Berit Nyrud.
Kilde: Wikipedia.

6. Ospetungemåler *Lobophora halterata**
Klassifisering:
Rike: Dyreriket
Rekke: Leddyr
Klasse: Insekter
Orden: Sommerfugler
Overfamilie: *Geometroidea*
Familie: Målere
Underfamilie: *Larentiinae*
Slekt: *Lobophora*
Art: Ospetungemåler *Lobophora halterata*

Vingespennet er på 23 – 26 mm. I Norge er den vanlig syd for Dovre. Mot nord er arten funnet helt til Rana i Nordland. Ospetungemåler lever først og fremst på osp, men larvene kan også finnes på poppelarter selje, vier og pil (Salix-arter). Flyvetiden er fra mai til juni. Den trives i skog og kratt. Ved Østensjøvannet ble den funnet 16. mai 2022 av Svein Joar Horve ved Lilleskogen.
Foto: Hallvard Elven, Creative Commons 3.0. CC BY-SA 3.0. <https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.no>
Kilde: Artsdatabanken/artskart, foto lastet ned fra Artsdatabanken.

7. *Limnephilus sparsus*
Klassifisering:
Rike: Dyreriket
Rekke: Leddyr
Klasse: Insekter
Orden: Vårfluer
Familie: *Limnephilidae*
Slekt: *Limnephilus*
Art: *Limnephilus sparsus*

En liten til middels stor vårflue. Framvingene er nokså smale, gjerne med en lys flekk i bakkant. Denne vårflua er utbredt over hele landet. Larven lever i små dammer (som ofte forsvinner), grøfter og vannsig, gjerne på myrer. Dens bærbare hus er bygget i buet form av små plantebiter som er tverrstilte. Dersom larven lever på sand/grus-bunn kan den benytte sandkorn i huset, eller faktisk bygge hele huset av sandkorn. Belagt funn gjort av Hallvard Elven 28. august 2020 på Bakkehavntoppen.
Foto: Hallvard Elven, Creative Commons 3.0. CC BY-SA 3.0. <https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.no>
Kilde: Artsdatabanken/artskart.

8. Nepebladveps *Athalia rosae**
Klassifisering:
Rike: Dyreriket
Rekke: Leddyr
Klasse: Insekter
Orden: Vepser
Underorden: Plantevepser
Overfamilie: *Tenthredinoidea*
Underfamilie: *Allantinae*
Slekt: *Athalia*
Art: Nepebladveps *Athalia rosae*

Denne vepsen blir ca. 8 mm lang. Den lever på arter fra korsblomstfamilien. Den trives svært godt på nepe. Kålrot (ung), er heller ikke å forakte for denne insektarten. Nepebladvepsen lager små lommer i bladkantene som den skjærer ut med leggbrodden. Her legger hunnen egg og da et egg i hver lomme. Etter klekking livnærer larvene seg av bladet. Hele planten snauspises. Kun stilk og større nerver står igjen. Funnet og fotografert ved Lilleskogen 11. juli 2019 av Svein Joar Horve.
Kilde: Artsdatabanken/Artskart og Snl.

9. Tyvhumle *Bombus wurflenii**

Klassifisering:
Rike: Dyrerike
Rekke: Leddyr
Klasse: Insekter
Orden: Vepser
Underorden: Stikkvepser
Infraorden: Broddvepser.
Overfamilie: *Apoidae*
Familie: Langtungebier
Underfamilie: *Apinae*
Slekt: Humler
Underslekt: *Alpigenobombus*
Art: Tyvhumle *Bombus wurflenii*

En nokså stor humle som er vanlig nord til Troms. Den finnes på enger, i hager, veikanter og blåbærheier gjennom sommeren. Navnet viser til måten arten får tak i nektar på. Arten lager hull i bunnen av blomsterkronene og «tar» nektar uten å bidra til bestøvning av blomsten. Derav navnet «tyv». Funnet av Audun Skrindo 4. juli 2021 i nordenden av vannet, i reservatet.

Foto av Tyvhumle: Øystein Wangen.
Kilder: Artsdatabanken/artskart og Snl.

10. *Pimpla turionellae* *

Klassifisering:
Rike: Dyreriket
Rekke: Leddyr
Klasse: Insekter
Orden: Vepser
Underorden: Stikkvepser
Overfamilie: *Ichneumonoidea*
Familie: Darwinvepser
Underfamilie: *Pimplinae*
Slekt: *Pimpla*.
Art: *Pimpla turionellae*

Finnes i skoger, kratt, hager, parker og enger. Arten er aktiv fra april til oktober. Funnet og fotografert av 8. juni 2022 ved Lilleskogen av Svein Joar Horve.

11. Duftkjuke *Gloeophyllum odoratum**

Klassifisering:
Rike: Soppriket
Rekke: Stilksporesopper
Underrekke: Hymeniesopper
Klasse: Ekte hymeniesopper
Orden: Vedmuslingsopper
Familie: *Gloeophyllaceae*
Slekt: Muslingkjuker *Gloeophyllum*
Art: *Gloeophyllum odoratum*

Finnes oftest på toppen av granstubber eller på store, døde, nedfalte granstokker. I miljøparken er arten registrert vest for vannet av Audun Skrindo 28. august 2021

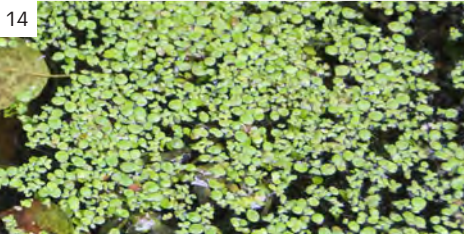
Foto: Inger Lise Fonneland
Kilder: Artsdatabanken/artskart og Snl.

12. Almeknippesopp *Hypsizygus ulmarius**

Klassifisering:
Rike: Soppriket
Rekke: Stilksporesopper
Underrekke: Hymeniesopper
Orden: Skivesoppordenen
Familie: *Lyophyllaceae*
Slekt: *Hypsizygus*
Art: Almeknippesopp *Hypsizygus ulmarius*

Finnes oftest i almeskog og blandet edelløvskog, i sår og i grenhull, samt på grove grener av levende og døde løvtrær. I miljøparken er arten registrert sørvest for vannet av Audun Skrindo 9. oktober 2021.

Foto: Tove Jacobsen. Creative Commons 4.0 (CC BY-NC-SA. creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.no

13. Tistelrust *Puccinia punctiformis*

Klassifisering:
Rike: Soppriket
Rekke: Stilksporesopper
Underrekke: Urstilksporesopper
Klasse: Ekte rustsopper
Orden: Rustsoppeordenen
Familie: *Pucciniaceae*
Slekt: *Puccinia*
Art: Tistelrust *Puccinia punctiformis*

Funnet av Birna Rørslett 22. juni 2022 i nordenden av vannet.

Foto: Rune Zakariassen.

14. Andematsot *Tracya lemnae*

Klassifisering:
Rike: Soppriket
Rekke: Stilksporesopper
Underrekke: Sotsopper
Klasse: Klumpbladsopper
Orden: *Doassansiales*
Familie: *Doassansiaceae*.
Slekt: *Tracya*.
Art: Andematsot *Tracya lemnae*

Soppen er en parasitt på storandemat (*Spirodela polyrrhiza*), en ettårig, frittflytende vannplante. Den formerer seg i all hovedsak ved knoppsskyting og spres med fugl og vann. I miljøparken er den funnet av Birna Rørslett 24. september 2022. Foreløpig kun tre funn i Norge. Bildet viser storandemat som soppen andematsot vokser på.

Foto av andematsot kan sees på www.artsobservasjoner.no/ImAge/2081117.

Kilde: Artsdatabanken/artskart.

Skurtresking på Østensjø gård

Innhøsting av korn med helautomatisk skurtresker er en smule spektakulært. Folk på Østensjøveien stusset litt over den store maskinen som tok for seg i havreåkeren. Kanskje et vanlig syn på bygda, men ikke noen minutter fra Oslo sentrum.

Leif-Dan Birkemoe

Skurtreskeren var av den helautomatiske typen, dvs. at den skjærer, tresker, sålder og samler kornet i en tank. Bak maskinen sto «stovskyen» fra den finhakkete halmen, blåst ut over jordet som gjødsel til neste års avling. Slike treskere kan også koble ut finhakkingen om halmen ønskes til annet formål. Når treskerens tank var full av korn ble innholdet tømt over i en beholder på en traktortilhenger for transport bort fra jordet til en av de fire containere oppstilt ved Østensjøveien. Under denne prosessen ble det raskt noen mindre trafikale forsinkelser.

Visse steder hadde åkeren lagt seg etter noen harde regnskyl i august, men det var

åpenbart intet til hinder for at kornet ble høstet inn like effektivt der skurtreskeren tok seg fram i god hastighet. I løpet av tirsdag 6. september ble alle jordstykkene på til sammen 150 mål tresket av forpakteren fra Aurskog til den dyrkede jorden på Østensjø gård.

Havreåkeren har stått gyllen en god stund og ventet på at innhøstingen skulle starte. Kvaliteten kan det neppe ha skortet på. Etter medieoppslag er det et godt kornår på Østlandet.

Kort tid etter at kornet var skåret kom gjessene i store flokker for å plukke spillkorn.

Fra Østensjøveien var det god oversikt over skurtreskingen. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Villblomstenes dag Botanisk vandring

Finn A. Gulbrandsen

Rundt 30 personer møtte fram for å høre Wesenberg fortelle om planter og plantelivet ved Østensjøvannet. Foto: Finn A. Gulbrandsen.

I flott sommervær 19. juni 2022 møtte ca. 30 personer (med stort og smått) opp til den botaniske vandringen der de fikk kyndig innføring i botanikkens verden av Jan Wesenberg. Turen startet på Bakkehavn der de fram møtte fikk veiledning om kanelrose samt en grei orientering om hvorfor asken har blitt rødlistet. Turen gikk videre til Bogerudmyra, langs svabergene og endte opp ved brenneriruinene på vestsiden av vannet. Underveis fortalte Wesenberg om kjempestarr, gåsemure, mattemure, kalmusrot og mange andre interessante

plantearter, samt utfordringer ved Østensjøvannet. Til slutt fikk deltakerne se vasstelv, en av de svært sjeldne plantene i miljøparken. Den vokser i de intakte våtmarkene nord for fugleskjulet.

Tusen takk til Jan Wesenberg for super formidling.

Takk også til Østlandsavdelingen av Norsk Botanisk forening som står bak "Villblomstenes dag" årlig hver tredje søndag i juni, Besøkssenter våtmark Oslo - avd. Østensjøvannet, Naturvernforbundet Oslo sør og Østensjøvannets Venner.

Gjennom kameralinsen

Denne gangen presenterer vi Eyvind Rugland.

Tidlig i tenårene fikk han interesse for fugler. Siden den gang har han sett fast på fugler. Allerede som 15 åring kjøpte han seg sitt første speilreflekskamera. Siden den gang har han fotografert natur med hovedvekt på fugler.

Det har blitt svært mange turer til Østensjøvannet opp gjennom årene, hvilket har gitt Eyvind mange flotte opplevelser og mange bilder. Her er et knippe av fotos opp igjennom årene. Se også bildene på baksiden av samme fotograf.

Vannrikse

Sivhøne

Toppdykkere

Hettemåker

Troll og nisser under flyttblokkene på Tallberget

De store flyttblokkene på Tallberget kan lett sette fantasien i gang. For Rudolf Øiseth ble det til et eventyr med nisser som viste seg for to smågutter på fisketur til Østensjøvannet. Eventyret ble utgitt i 1943 i heftet Trollhistorier II fra Østmarka.

Leif-Dan Birkemoe

Under en av de store steinene på Tallbergåsen, bor det gårdsnisser fra gårdene rundt Østensjøvannet. Tegning: Rudolf Øiseth.

Det dukket opp små nissemenn fra alle kanter. Tegning: Rudolf Øiseth.

Oppe på steinhellen sto en tykkmavet, liten nisse med stort, hvitt skjegg. Tegning: Rudolf Øiseth.

Flyttblokkene, som i eventyret kalles rullesteiner, inspirerte Rudolf Øiseth til å skrive om guttene Per og Arnt som oppdaget underlig aktivitet i området ved Tallberget mellom Østensjøvannet og Manglerud. Nisser og troll dukket opp ved flyttblokkene som ligger der ennå, i dag lett synlig fra ved turveien. Historien gjengir vi her, litt språklig modernisert:

Gjedde på seks kilo

«Det kaklet og skvaldret innunder berghammeren i Tallbergåsen ved Østensjøvannet. Vesle Per Moen gikk forbi der om kvelden i tussmørket, med fiskestang og seks abborer på en fiskehank. Han hadde vært nede en liten tur og fisket med mark, men hadde ikke fått bitt. Derimot fikk han de åtte abborer i den heimelagde rusen sin, som far hadde hjulpet ham med i vinter. Han hadde forresten fått bra med fisk i den; her i våres fikk han til og med en gjedde på seks kilo i leiketia, og da hadde han børt heim. Sporden sopte bakken da ha gikk bekken oppover mot Smedberg. Han gikk storvegen,

ikke akkurat for å vise seg fram, men ---. Han brukte ellers å gå om Ryenlåven og skogsnaret langs havna. Litt lettere var det kanskje; men folk hadde ikke vondt av å se hvem det var som gikk her med såpass fisk. Per kom i tanker om den skvaldringa han hadde hørt under Tallbergåsen rett som det var, og lurte på om han ikke skulle se litt nøyere på det i morgen, hvis det ikke ble ett eller annet ærend da. Hu mor hadde ymtet frampå om at han fikk se å komme seg til tannlegen; men det var noe ordentlig erketull, syntes Per. Det hastet vel ikke sånn, også nå i ferien!

Per gikk i sine egne tanker langs hagegjerdet heime, og kvakk til da en rund tingest rullet over veien foran bena hans. En skadefro latter inne fra hagen fortalte hvem det var; han Arnt naturligvis, bror hans. Han hadde sett ham komme og kunne ikke dy seg for å prøve apestrekene sine igjen – en hyssing med en tull filler som han dro over vegen. Han var nettopp ferdig med kaninforingen og var straks frampå med en strek. Han skulle nok få det igjen med renter.

Måtte være nisser og troll

Da guttene var kommet til ro på kammeret, fortalte Per om den skvaldringa nede ved Tallbergåsen, og så ble de enige om å undersøke dette i morgen. Det ruslet og tasset nede på kjøkkenet. Per våknet ved at solen stakk ham i ansiktet. Han dultet borti Arnt, og klærne kom på i en fart. De red på gelenderet ned i kjøkkenet, hvor to tallerkener havregrøt ventet. Da maten var godt og vel unnagjort, føk de på dør. Kaninstellet og vannbæringen til mor gikk unna i en fart, og så bar det av gårde med fiskestang og markboks. De tok snarveien over jordet og ned på vannet. Han Per pekte opp der hvor han hadde hørt spetakkelet, og Arnt mente at det sikkert måtte være nisser og troll oppunder hellen der. Den store grana brukte de antagelig til å klatre opp og ned i; den sto bare en meter eller så fra hellen.

Rød kall med topplue

Guttene hadde travet rundt og fisket – glemt tid og sted. Dagen begynte så smått å helle,

da Per kastet et blikk oppover mot berg-hellen. Han trodde ikke sine egne øyne da han fikk se en liten kall med rød topplue klatre oppover grana og bli borte bak berghellen der oppe. Begge guttene fikk opp snørene i en fart, tullet dem om toppen på fiskestengene og fikk det travelt. De brøt seg veg gjennom sivet og bortover mot grana, satte fiskestengene fra seg og entret oppover samme veg som nissen hadde brukt.

Steinhelle midt på gulvet

De så nå tydelig at de store grenene var slitt i barken hele vegen oppover. Nå var Per oppe og svang seg inn på berghyllen med Arnt i helene. De listet seg på tå rundt og undersøkte, men fant ikke noe som kunne tyde på inngang til noen hule, før Arnt tilfeldigvis støttet seg til et utspring i fjellet og kikket ut over kanten. Han merket da at utspringet ga etter, og det åpnet seg en dør i fjellet. De listet seg innover og kom inn i en mørk gang. Nå hørte de det skravlet og pratet rett innenfor. Det lyste gjennom et lite hull, hvor det var falt ut en stein. Per listet seg bort og kikket gjennom hullet. Han så inn i et sort rom med en stor steinhelle midt på gulvet, og oppe på steinhellen sto en tykkmavet, liten nisse med rød topplue og stort, hvitt skjegg. Han talte og fektet med armene til en hel forsamling av små nisser, som satt rundt på stein og stubber og lyttet spent. Per vinket på Arnt, som gikk rundt i gangen og snuste og speidet, og begge to klemte ansiktet inn til hullet for å se bedre. De skjønte straks at han som sto på bordet, var selveste husnissen under fjøset på Abildsøgården. Han de hadde sett klatre opp grana like før dem, satt også der. Det var Lambertseternissen. Han kom sist; for han hadde så lang veg å gå.

Prøve å hjelpe

Guttene lyttet så ørene flagret, og nå fikk de rede på hva grunnen var til denne sammenkomsten. Ulsrudnissen hadde hørt ymt om at grana som de hadde brukt som elevator opp til hulen sin, skulle hogges. Ja, hele krattskogen nedenfor skulle raseres, og det synes de ikke det var noen mening i. «Jeg lover herved på forsamlingens vegne», sa Bogerudnissen, «at den som kan hjelpe oss så grana vår blir spart, skal vi hjelpe så lenge han lever, bare han banker tre ganger på den store, søndre rullesteinen her borte i åsen vår.» Alle de andre nissene klappet begeistret i hendene. Men så spurte Langerudnissen: «Hvem skal ordne og greie med dette, så møtestedet vårt ikke blir oppdaget?» Per og Arnt sto som på nåler,

og Per visket: «Skal vi gå inn og tilby oss å prøve å hjelpe dem?» «Ja», sa Arnt, «du får gå først inn». For Per var støtt den som skulle til pers. Den høyrøstede diskusjonen innenfor stoppet brått da Per banket på døren og gikk inn med Arne i helene og luen i hånden. «God kveld, og signe møtet!» hilste de. De hadde nok kommet i skade for å lytte - og ville gjerne få lov å hjelpe dem, hvis råd var. Nissene ble nok litt forundret da guttene kom inn; men da de hørte at de skulle hjelpe dem, ble de så glade at de hoppet og danset og kastet toppluene sine i taket. Ryen-nissen sa at han ofte hadde sett dem på fisking her ved vannet når han lå i høysekkken til Brona ved torvkjøringa her. Det var nemlig han som sørget for at Brona så fet og spenstig ut; for han tok gjerne en ekstra høydott og en klype havre når Brona skulle ut. «Jeg kjenner dere som to greie og snille gutter», sa han, «og vil dere hjelpe oss med dette, så skal dere leve sorgløst hele deres liv; for vi nisser glemmer aldri sånt».

Slirekniv med sølvskaft

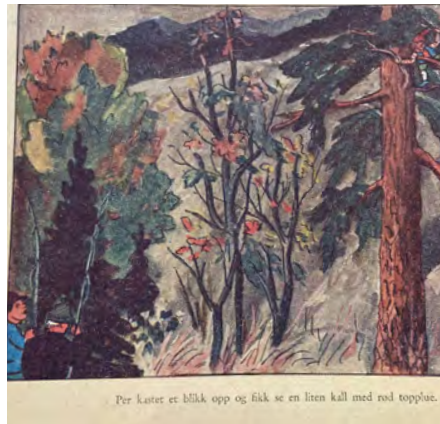
De fulgte guttene ned og sa adjø til dem – og velkommen igjen. Per og Arnt trasket pratende i veg heimover og ble enige om å snakke med dem som eide grana morgenen etter; for nå var det alt blitt mørkt. Da de gikk forbi Ryenlåven, stakk en liten nisse fram og sa: «Dere behøver ikke å stelle kaninene deres i kveld, gutter – og ta vel vare på det dere finner under hodeputa!» Per og Arnt var ikke sene om å kikke bortom kaninburet da de kom heim. Jo, riktig nok: Alle burene var strødd med sagflis og kaninene ivrig opptatt med store gulrøtter og kløvergress. Men begeistringen kjente nesten ikke grenser da de under hodeputa fant hver sin fine slirekniv med sølvskaft og sølvslire!

Manglerudnissen

Guttene sov nesten ikke den natten, og om morgenen stakk de bortom Manglerudgården og fremla ærende sitt. Jo da, hvis det var slik sakene sto, så skulle grana bli spart. Det var sikkert det; for mannen hadde lagt merke til at Brona hadde en som stelte seg, og det ville vel være galt å nekte en så god stallkar som Manglerudnissen en tjeneste igjen! Og guttene på sin side lovet å hjelpe til med potetopptakingen.

Banket tre ganger

De sprang så meget de orket bort til den store, søndre rullesteinen og banket tre ganger med en stokk. Ikke før hadde de

Per kastet et blikk opp og fikk se en liten kall med rød topplue. Tegning: Rudolf Øiseth.

Under den store, nordre rullesteinen bodde det sinte Tallbergtrollet. Tegning: Rudolf Øiseth

Rudolf Øiseth

I tillegg til heftet Trollhistorier fra Østmarka II med nissehistoriene fra Tallberget, laget Rudolf Øiseth (1906-1992) et hefte Trollhistorier fra Østmarka I, kalt Trollfest ved Rausjø. Begge heftene kom ut i 1943. Hver av trykksakene var på 16 sider, liggende A4 format og trykket i farger med helsides tegninger. De hadde dermed en høy teknisk kvalitet til å komme ut under de magre krigsårene. Eventyret om nissene med topplue hadde nok en overført betydning til topplueforbudet fra 1942 og «Gutta på skauen».

Rudolf Øiseth var ansatt som maler ved Ekebergbanen, og tegning og eventyrskrivning var noe av det han drev med på fritida. Han bodde på Simensbråten og var en ivrig bruker av Østmarka og området rundt Østensjøvannet, fortalte sønnen Erling Olav Øiseth i en telefonsamtale 25. april 2022 hvor han ga tillatelse til å gjengi eventyret med tegninger i Sothøna.

Heftene er tilgjengelig på Deichmanske bibliotek, Bjørvikva.

Den nordre flyttblokken på Tallbergåsen, «der Tallbergtrollet bor», er lett å se fra turveien. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 18.09.2021.

Den søndre flyttblokken: De sprang så meget de orket bort til den store, søndre rullesteinen og banket tre ganger med en stokk. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 18.04.2022.

banket siste slaget, så dukket det opp små nissemenn fra alle kanter. De spurte og grov, og da de fikk høre at grana deres ble spart, visste de ikke hva godt de skulle gjøre guttene. De kom fram med hver sin gave. Per og Arnt fikk hvert sitt armbandsur, kurver med alle slags bær og mye annet rart. «Her nede ved Østensjøvannet», sa Abildsønnen, «skal dere bestandig få den fisken dere behøver når dere fisker her, og vil dere oss noe, banker dere bare tre ganger på

den søndre rullesteinen. Men husk det, ikke den nordre; for der bor Tallbergtrollet!» Guttene takket og bega seg heim med armene fulle av gaver, mens nissene ropte tre ganger tre hurra! Men ingen steder fantes større og fetere kaniner enn hos Per og Arnt etter den dagen, og mor undret seg over guttene sine; for vannbøttene var stadig fulle, og ute i vedskålen så det ut som det ble mer og mer ved etter som hun brukte av den. Men hun la aldri merke til noen

småkaller med røde toppluer som forsvant rundt hushjørnet om kvelden!

Kilder:
Artikkelen er hentet fra heftet Trollhistorier fra Østmarka II av Rudolf Øiseth, Oslo 1943, utlånt på Deichman. Eventyret ble også publisert i «Aktuell historie» i Nordstrands Blad 24.12.2004 og i boka Aktuell historie III: Nordstrand og Østensjø – før og nå, av Gunnar Pedersen, Frie Fuglers Forlag, 2010. Eventyret finnes også her: Kjeldearkiv: Nisse møte i Tallbergskogen – lokalhistoriewiki.no

Raketthuset

Nedenfor Eterfabrikken, på området til Eterjordet parsellhagelag, ligger dette sjarmerende, men dessverre vanskjøttede lille huset. Det ble i 1904 bygget som produksjonslokale for fyrverkeri og senere anvendt som arbeiderbolig for Eterfabrikken. Huset er derfor et lite stykke kulturhistorie der det ligger inne i Østensjøområdet Miljøpark.

Nå vurderes det om det skal rives. Forfallet har kommet langt, men bygningen burde kunne renoveres såpass at den kunne tas i bruk til ulike formål for Besøkssenteret og Østensjøvannets Venner.

Raketthuset, også kalt Bakkehuset, ligger inne i Østensjøområdet Miljøpark. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 04.11.2022.

Østensjøvannets Venners miljøpris tildelt Østensjø skole

Miljøprisen ble overrakt i skolegården på Østensjø skole torsdag 27. oktober, og den gis for fremragende arbeid i forbindelse med skolens deltagelse i Rusken-arbeidet ved vannet.

Leif-Dan Birkemoe

Rektor Terje Bergersen ønsket velkommen til prisutdelingen i skolegården der elevene fra de tre klassene som deltok med Rusken-arbeidet våren 2022 var samlet.

Leder i Østensjøvannets Venner, Amund Kveim, holdt en appell for de rundt 80 elevene som nå går i 5. klasse. Han fortalte om Østensjøområdet store biologiske mangfold og arbeidet foreningen gjør for å bevare det for fremtidige generasjoner. «Reservatet og miljøparken er et naturens skattkammer», sa Amund. «Uten dere, og de øvrige 7 skolene som deltok i ryddearbeidet i våres, hadde vi ikke klart å holde området rent. Vår lokale Rusken-general, Lise M. Johansen forteller meg at det var Østensjø som gjorde best arbeid denne gangen. Takk skal dere alle ha.»

«Synes dere et skoleår er langt? Tenk dere da at dere tar en tur ned til vannet hver skoledag et helt år og ser en ny fugleart hver gang. Så mange fuglearter er observert i området, hele 236.» Det ble forklart hvordan vannets kretslop fungerer og at søppel lett finner veien via overvannsnett til nærmeste bekk og deretter ned til Østensjøvannet. Elevene fikk se triste bilder av fugl ved vannet som hadde satt seg fast i plastringer, aluminiumsbokser og snører. «Sånn skal vi ikke ha det», var alle enige om.

Oslos kommunes Ruskengeneral, Jenny Wallheden Krohn, holdt også appell og roste elevene for jobben de hadde utført.

Prisen som ble utdelt, besto av et flott innrammet fotografi av naturfotografen Ståle Dahlberg (Biofoto) og et diplom. Rektor Terje Bergersen takket på vegne av skolen, lærere og elever, og lovet at prisen skal få henge på et godt synlig sted.

En spørsmålsrunde viste at engasjementet for miljøbevisst rydding var sterkt til stede hos elevene.

I etterkant inviterte Jenny alle elevene bort til der Rusken-bilen sto parkert og alle fikk utlevert hver sin buff (skjerf/pannebånd) med Rusken-emblem.

I forkant Filip som mottok diplom og Elida med vandreprisen, et innrammet fotografi av en stokkand. Fra venstre i bakke rekke: Oslo kommunes Ruskengeneral Jenny Wallheden Krohn, Lise M. Johansen, lokal Ruskengeneral i Østensjøvannets Venner og Amund Kveim leder i Østensjøvannets Venner. De fire andre er representanter fra de tre klassene som deltok i Ruskenarbeidet.

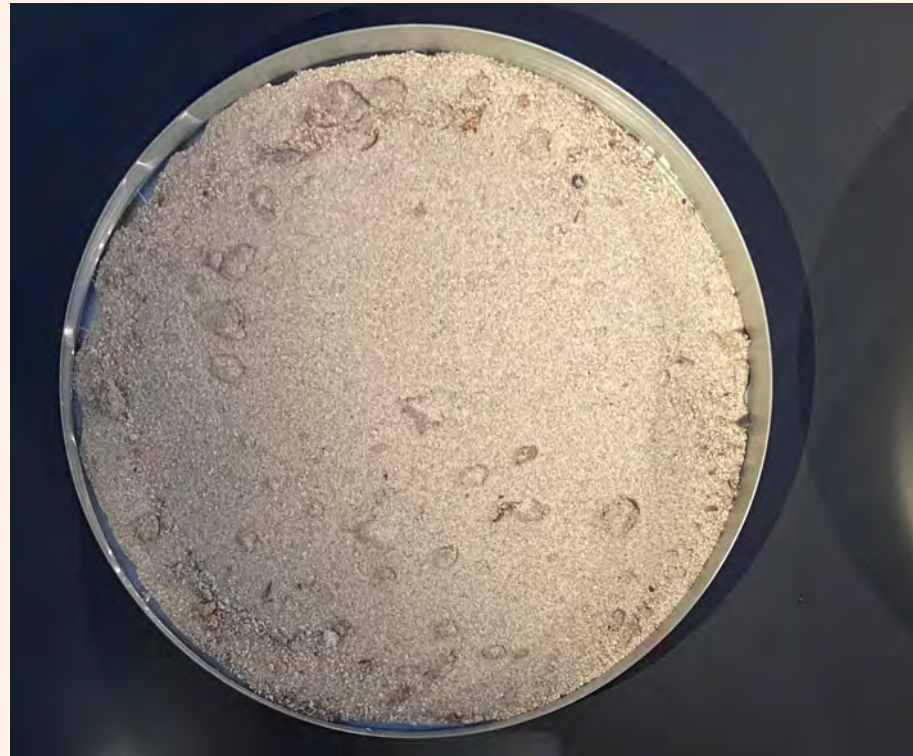

Jenny deler ut buff med Rusken-emblem.

Ballastflint fra Østensjø gård

På Østensjø gård er potensialet for å gjøre arkeologiske funn karakterisert som høyt. Særlig flint er en steinart som kan fortelle noe om eldre boplasser. Men flint er ikke alltid oldtidsfunn.

Leif-Dan Birkemoe

Skjellsand som ballast funnet i Bjørvika, utstilt på Norsk Maritimt Museum. I sanden sees tydelig små flintsteiner, eller ballastflint. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 09.07.2022.

I båthallen på Norsk Maritimt Museum på Bygdø ble det i sommer åpnet en ny utstilling av båtvrak, gjenstander og annet materiale som er funnet under utgravningene i Bjørvika. I en avdeling finner vi en monter med denne teksten:

Med ballast i lasten

De fleste skip som ankom Oslo havn rundt år 1600, kom for å kjøpe trelast. Trelast er både tungt og plasskrevende, og skipene måte derfor ha god lastekapasitet. Før skipene seilte mot Oslo ble derfor lasterommet fylt med ballast for å gi riktig vekt og stabilitet. Etter at skipet hadde ankommet Oslo ble lasten tømt ut og trelasten fraktet om bord. Vanligvis besto den av det mannskapet hadde lett tilgjengelig, slik som sand og stein. Aller best var det selvsagt

om skipet kunne fylles med tegl, bryner og bygningsstein eller andre tunge varer som kunne selges.

Utstillingen har følgende referanse:
Forskjellige typer ballast fra båtfunn BC11-12.

Ballaststein

Ballast ble lagret lengst nede i båten for å gi best mulig stabilitet. Stein, jord og sand som ble brukt til ballast måtte som regel bæres for hånd både opp og ned fra bunn av skipet. For sjøfolk var det en del av jobben i seilskutetiden. Flere steder langs kysten ligger det ballaststein i røyser, både over og under vann. Lettest var det nok å slippe ballasten rett i vannet ved endt seilas. Noen steder er slike røyser i landskapet vernet som kulturminner.

Ballastflint på Østensjø gård

På Østensjø gård er det funnet små runde flintsteiner som ikke må forveksles med flint bearbeidet av mennesker. I Sothøna nr. 56 2018 skrev arkeolog Frode Ciljan Jacobsen i artikkelen *Spor av de første menneskene ved Østensjøvannet* følgende: «Allerede på slutten av 1980-tallet fant jeg selv to-tre flintstykker 10 meter inn for Oldtidsveien i skråningen sørvest for Søndre Østensjø. Funnene ble innlevert Oldsaksamlingen for registrering. Langt senere ble jeg klar over at funnene ikke var registrert som oldtidsfunn. I stedet for å undersøke grunnen til den manglende registreringen, ga jeg meg i kast med å undersøke lokaliteten på ny. Jeg sørget for å innhente lov av grunneier, i respekt for matfatet og eiendomsretten, og vandret ut i åkeren. Etter en times undersøkelse besto funnene av 7 flintknoller. Funnene av flint ble oversendt professor emeritus Egil Mikkelsen, tidligere bosted Godlia, som karakteriserte funnet som ballastflint og ikke flint bearbeidet av mennesker».

Norsk Maritimt Museum

Jeg har også funnet en slik liten flintstein langs Valborgs vei, altså Oldtidsveien eller den gamle Østensjøveien, før denne ble lagt utenom Østensjø-gårdene midt på 1950-tallet. Frode skriver videre: «Sannsynligvis var det ikke flinten som bonden spredte på åkeren, men skjellsand og den kalken den inneholder. Kalken øker opptaket av næringsstoffer i jorden og ble benyttet som jordforbedringsmiddel». Det er slik skjellsand vi nå finner utstilt i båthallen på Norsk Maritimt Museum på Bygdø.

Skjellsand

Fra oppgangssagas tid midt på 1500-tallet ble det fraktet trelast fra sagene i Enebakk til bordtomtene i Oslo. Man kan godt tenke seg at på returen tok kjørerne med seg et lass skjellsand som inneholdt småstein av flint som bonden hadde bestilt. Det kan også ha

vært trelast fra gårdsskogen på Østensjø som ble fraktet til byen med retur av skjellsand. Mesteparten av trelasten foregikk om vinteren på sledeføre over Østensjøvannet. Det forhindret ikke at man på turen tilbake tok Østensjøveien over Østensjø gård.

Kulturminne

Flint finnes ikke naturlig i Norge. Ballastflinten må komme fra utlandet. Ikke usannsynlig fra Holland, den gang kjent som «nederlandene», eller England som importerte mye trelast fra Norge. Hollenderhandelen var godt kjent, vi har fortsatt navnet Hollenderkvartalet på et boligkvarter i Gamle Oslo. På en måte er flintbitene fra Østensjø gård små kulturminner fra trelasthandelens tid.

Flintstein (ballastflint) fra Østensjø gård. Foto: Frode Ciljan Jakobsen.

**OPPSAL
SAMFUNNSHUS
SELSKAPS - OG
MØTELOKALER**

**I
bydelens
hjerter**

Vetlandsvn. 99/101 - 0685 Oslo
Tlf. 23 12 65 40

Lyse og trivelige selskaps- møte- og konferanselokaler til leie på dag og kveld. Vi har lokalalternativer som kan dekke fra 10 til 150 personer.
www.oppsalsamfunnshus.no

Det siste skrik?

**Nei, ikke Munchs siste skrik.
Heller ikke siste skrik fra Paris.
Det gjelder hettemåkas siste skrik.**

De siste 25 årene har bestanden av hettemåke i indre Oslofjord gått ned med 88 prosent. En tredjedel av våre norske fuglearter står på den nasjonale rødlista over trua arter.

Vi kan ikke vente på hettemåkas siste skrik.
- Da er det for sent!

Hjelp oss med å verne om naturen og fuglelivet. BirdLife Norge tilhører verdens største grasrotbaserte naturvernorganisasjon. Meld deg inn nå.
- Ikke vent til det er for sent.

oa.birdlife.no
- Vi tar fuglevern på alvor!

**BirdLife
NORGE** | avdeling
Oslo og Akershus

Bok om Østensjøvannet

Tabula gratulatoria – foreningen 40 år i 2023

Du kan tegne en gratulasjon til foreningen (*Tabula gratulatoria*) der navnet ditt blir trykket i jubileumsboka. Betal 250 kr. til Østensjøvannet 2023, kontonummer 1506.76.94527. Send samtidig bestilling med navn og adresse til fi-gul@online.no. Boka vil du få overlevert høsten 2023 etter avtale. Utsalgspris vil antakelig bli rundt 375 kr. så det vil lønne seg å tegne *Tabula gratulatoria*. Lurt å gjøre dette så snart som mulig.

En av landets beste naturfotografer Jørn Areklett Omre og Finn Arnt Gulbrandsen vil stå bak boka. Den vil inneholde alt som er verdt å vite om vannet, om naturen, det enorme arts mangfoldet, årsaken til at området er så rikt, artsliste som gjelder fugl og fullstendig oversikt over rødlisteartene som finnes i miljøparken

m.m. ledsaget av fantastiske naturfotografier.

Omrer er premiert i en rekke større fotokonkurranser i inn- og utland. I 2018 vant han 1. prisen i Nordic Nature Photo Contest, kategori kreativ og 2. og 3. pris i kategoriene landskap og nærfoto. Han har også gitt ut flere bøker.

Boka vil også omtale Østensjøvannets Venners enorme innsats for å bevare og forbedre området med tanke på arts mangfoldet, et arbeid som er gjort i samarbeid med Statsforvalteren og Bymiljøetaten. Vår stolthet «Besøkssenter våtmark Oslo – avd. Østensjøvannet» beskrives også.

Bildet er tatt med drone, med særskilt tillatelse fra Statsforvalteren i Oslo og Viken. Foto: Jørn Areklett Omre

Foto: Jørn Areklett Omre

Klopptjern

– hva forteller navnet?

Sør for Østensjøvannet ligger Bogerudmyra med Klopptjern, en del av naturreservatet. Tjernet er kun tilgjengelig når det er is i kanalene. Navnet Klopptjern forteller om ferdsel på myrområdet i eldre tider.

Leif-Dan Birkemoe

Da Østensjøvannet ble regulert på 1960-tallet og en såkalt erosjonsdemning ble bygget nord i Bogerudmyra fikk vi et skille mellom myra og vannet. Dette var nødvendig for å hindre oversvømmelser av Østensjøveien vår og høst. Tidligere var Bogerudmyra en myr som for størstedelen hørte til Bogerud gård. Myra ble drenert for å bedre gressveksten. Noen av dreneringskanalene er fortsatt synlige. I dag er Bogerudmyra omgitt av kanaler gravd ut i forbindelse med reguleringen. Myra har mye vegetasjon og er delvis uttørket. Som myr anses den for å ha redusert verdi, selv om det vokser verneverdige planter på visse områder. Dessuten er vannkvaliteten bedre enn i Østensjøvannet.

Vikingtid og middelalder

Kopptjern får tilløp i sør fra Rustadbekken. I øst får myra tilførsel av Bogerudbekken og fra vest Langerudbekken, begge bekkene drenerer nå til kanalene og ikke som før til Klopptjern. På 1950-tallet ble Østensjøveien lagt utenom Østensjøgårdene. Den gamle Østensjøveien, nå kalt Oldtidsveien (offisielt navn Valborgs vei), møter Østensjøveien omtrent ved lekeplassen. Oldtidsveien fortsatte trolig over Bogerudmyra uten at vi i dag vet akkurat hvor den gikk. Veier i middelalderen gikk fra gård til gård slik at de nærmeste gårdene Bogerud, Langerud og Rustad trolig hadde forbindelse til forlengelsen av Oldtidsveien. Oldtidsveien over Østensjøgårdene antas å være fra vikingtid og middelalder, kanskje enda eldre, slik at det er grunn til å tro at ferdselen på Bogerudmyra også kan tidfestes til samme periode.

Kavlebru

Bogerudmyra var som myrer flest våt og vanskelig å ta seg frem på, unntatt i

Kavlebru fra middelalderen på Norsk vegmuseum. Foto: Statens vegvesen.

vinterseongen da Østensjøvannet, inklusive myr og tjern på Bogerudmyra, var vintervei for en del av ferdselen. De som benyttet veien over Bogerudmyra, fant nok tidlig ut at den burde tilrettelegges for ferdsel. Det vanlige var å lage en kavlebru, også kjent som kavlevei eller klopp, som er en vei eller sti over myrer eller andre bløte områder som er forsterket med kavler, det vil si runde eller kløvde stokker, som er lagt tett i tett

inntil hverandre, vanligvis på tvers av ferdselsretningen. Stokkene fordeler belastningen av de som ferdes på veien og forhindrer at de synker nedi myra. Presses stokkene for langt ned i myra legger man på et nytt lag med stokker eller annet materiale.

Stubberudmyra

En myr vi har beretning om er Stubberudmyra under Stubberud gård på Furuset.

Over denne myra gikk ferdselsveien (Den Trondhjemske kongevei) fra Oslo og nordover, omtrent der møbelhuset IKEA holder til. I 1596 reiste oslobispen Jens Nilsson på visitasreise over det som het «Jordbroen». Det som ble kalt «Jordbroen» var rett og slett en bro av jord med et underlag av stokker, altså en kavlebro. Senere fikk en husmannsplass i området navnet «Jordbroen». Stedet er markert med et skilt fra Byantikvaren.

På en tur i høst til Einar Tambarskjelves gård Husaby i Skaun kommune i Trøndelag, kom vi inn på rideveien hans, en kavlevei, som lokalt heter «Einars veg», datert til 1030. Kavleveier er svært gamle, og vi finner slike veier over hele landet.

Vi har flere eksempler på myrer som har hatt kavler. Vi har Kavlemyr på østsiden av Nordre Elvåga i området mot Losby. Losby Bruk planlegger nå skogsbilvei og hogst rett ved Kavlebrumyra for å få tilgang til hogstmoden skog. Det er ikke bare Klopptjern som har fått navn etter veien. En sidevei til Strømsveien i Lørenskog har fått navnet Kloppaveien som viser til en gammel ferdselsvei.

Norsk vegmuseum

Ideen med kavlebruer er gammel. Flere undersøkelser beskriver funn som fører oss tilbake til vikingtid og middelalder. Hvis kavlene ligger i et vått, surt og oksygenfattig miljø, som myrer er, råtner de svært sakte og kan holde i mange år. En kavlebru fra middelalderen finnes på Norsk vegmuseum.

Dagens klopper

Dugnadsguppen i Østensjøvannets Venner har gjennom årene lagt ut klopper på våte partier i miljøparken, også for å spare området for slitasje. Vanligvis en bred og tykk planke fra en tømmerstokk. I Marka finner vi flere eksempler på stier som er dekket med stokker. Vi trenger ikke gå lenger enn til trebrua, på fagspråket kalt «pælet bordgang», bygget av Hafslund vinteren 2009/2010 fra parkeringsplassen i sør mot Bogerudmyra, om enn ikke helt etter middelalderens modell. Den ble ikke vedlikeholdt og sank ned i myra og ble derfor revet etter få år. Over Klopptjern har det ikke vært bro, men kavleveien over myra ga navn til tjernet.

Kilder: Wikipedia, Store norske leksikon, Norsk Vegmuseum, Nytt fra Østmarka nr. 3, 2022 og Oldtidsveien – Den Trondhjemske kongevei, av Lorentz U. Pedersen, Grorud historielag, Årbok 1992.

Klopptjern på Bogerudmyra. Foto: 24.03.2014.

Dugnadsgjengen i Østensjøvannets Venner legger klopper på Bogerudmyra Øst. Foto: 25.11.2011.

Fremmede plantearter

Ettersom Østensjøvannet ligger midt i byggesonen, er området særlig eksponert for spredning av fremmede arter. Med fremmede mener vi arter som ikke hører hjemme i norsk natur, og disse er ført opp i Fremmedartslisten (tidligere kalt Svartelisten), utarbeidet av Artsdatabanken.

Amund Kveim

En gruppe fra Dugnadsgjengen har samlet en haug med sibir-/alaskakornell på Bogerudmyra. Foto: Jens Petter Homleid, 01.11.2022.

Hagerømlinger gjør skade

Det er ikke uten grunn mange av dem kalles «hagerømlinger». Ofte er det tale om pene planter som er importert som pryddplanter, men som har vist seg å kunne «rømme» fra hagene i form av frø eller plantedeler. Plantene kommer gjerne opprinnelig fra land langt borte, men med tilnærmet samme klimatiske forhold. Derfor trives de her hos

oss. Artene er nå forbudt å selge og plante. Mange av artene representerer liten risiko, men noen har høy risiko for spredning og skadevirkning for vår natur. Skaden kan f. eks. være at den etablerer store bestander og fortrenger stedegne arter. Østensjøvannets Venner har i nærmere 15 år arbeidet med bekjempelse av noen av disse artene, og Bymiljøetaten utfører også et betydelig arbeid.

Kanagullris har vært bekjempet i flere år. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

Russekål og kanadagullris

Inntil for et par år siden var det vesentlig russekål og kanadagullris som ble bekjempet. Etter hvert har vi tatt tak i bestander med hagelupin og ikke minst sibir- og alaska-kornell. Bymiljøetaten har håndtert kjempebjørnekjeks, parkslirekne og kjempespringfrø. De tre sistnevnte er nå ikke å finne i selve miljøparken, men vi

holder stadig utkikk. Russekål har vist seg vanskelig å bekjempe, men den holdes nå i sjakk og er i svak tilbakegang. Kanadagullris, som var svært vanlig i og rundt miljøparken, er i betydelig tilbakegang. Denne har vi f.o.m. i fjor luket i store områder også utenfor miljøparken. Dette gjør vi for å begrense risikoen for at den på ny skal etablere seg i naturområdene. På østsiden av vannet bekjempes denne nå stedvis helt til markagrensen. Vi retter med dette en takk til alle hageeiere som har sluppet oss inn, og/eller bidratt i bekjempelsen.

Viktig at de ikke setter frø

Felles for russekål og kanadagullris er at de må bekjempes før de setter frø. Førstnevnte på forsommeren, sistnevnte om høsten. Ideelt sett bør planten graves opp med roten, men dersom man holder den nede, vil den etter noen år dø. Plantematerialet må legges i pose og leveres som restavfall (som går til forbrenning). Det må ikke legges i komposthaugen og slett ikke dumpes i nærmeste friområde.

Kornellartene sprer seg trolig ved at fugler spiser bærene og legger dem igjen på nye steder. Derfor har det vært svært mye kornell å se f.eks. på Bogerudmyra. På Bekkasinmyra, beiteområdet ved vannet nedenfor Østensjø gård, har dugnadsgjengen vist at den kan bekjempes med godt resultat. Et problem er at bestander på Bogerudmyra, og på øyene i Østensjøvannet, bare kan bekjempes vinterstid. Det gjør det vanskeligere å få opp røtter. Som følge av en mild november har vi i år likevel fått gjennomført to dugnader der fjorårsskudd er fjernet og røtter dratt opp.

Det er imidlertid flere arter som burde vært bekjempet. En av disse er steinkløver (gul og hvit) som ser ut til å bre seg kraftig nå.

Enorm innsats i 2022

Hittil i 2022 har foreningen loggført 1.155 timer manuelt dugnadsarbeid på bekjempelse av fremmede arter. Det er dobbelt så mye som forrige år, og skyldes først og fremst dugnadsgjengens store innsats mot kornellartene. Nytt av året er at vi også har fått Sporveien med på laget. De har bekjempet kanadagullris langs Østensjøbanen fra Hellerud til Skullerud. Vil du vite mer om bekjemping av disse artene, vil du være med i arbeidet eller vet du om bestander som burde vært tatt? Kontakt oss gjerne.

Paviljong Våtmark 2022

Signe Lidén

Om du gikk tur langs Østensjøvannet i midten av oktober, oppdaget du kanskje et skjul ved rasteplassen, en ansamling av mennesker rundt en selje, folk vandrende rundt med en kikkert laget av en hul stubbe og speil eller hørte du kanskje metalliske klunk fra Bogerudbekken? Da var det nok en

del av Paviljong Våtmark, et kunstprosjekt med base på Bakkehavn, som i løpet av 2022 har arbeidet i randsonene til naturreservatet. I mai i år arrangerte de et vandreseminar, «The Wetland Walkinar» med inviterte bidragsytere og nå i oktober presenterte de involverte kunstnerne sine prosjekter.

Gjennom blant annet tekster, en krystallkule og hodetelefoner som framhevet noen frekvenser i lyd-bildet og stengte ute andre, kunne publikum utforske stedet. Kunstner Andrea Bakketun beskriver det som en kaleidoskopisk guide. Foto: Frank Holtschlag.

På rasteplassen ved Lilleskogen kunne publikum sette seg inn i et lite skjul, bygget som et stort fugle-hus av Geir Tore Holm. Skjulet var malt innvendig i et fargekart hentet fra de mest tilstedeværende fugleartene på Østensjøvannet: toppdykker, stokkand, toppand, sothøne, brushane, hettemåke, svane, sivsanger og ringdue. Utsikt fra skjulet. Foto: Frank Holtschlag.

Naturtyper

– oppdatering

I forbindelse med Forvaltningsplanen for Østensjøområdet Miljøpark fra 2007 som ble laget for Friluftsetaten, kartla Tor Erik Brandrud fra Norsk institutt for naturforskning hele Miljøparken og gjorde naturverdivurderinger for de ulike delområdene.

Finn A. Gulbrandsen

Tjuetre lokaliteter framkom som verdifulle for biologisk mangfold, det vil si at de huser verdifulle naturtyper med regionalt sjeldne eller rødlistede arter eller potensiale for slike.

Oppdrag fra Bymiljøetaten

I 2020 fikk Egil Bendiksen fra Norsk institutt for naturforskning oppdrag fra Bymiljøetaten om «tilpasning av beskrivelsene av naturtyper i forvaltningsplanen fra 2007 til dagens standard. Beskrivelsene er oppdatert og grensene for områdene er vurdert. Det er også gjennomført egne befaringer for å kvalitets-sikre avgrensinger og fange opp endringer siden 2007. Utkast til revidert forvaltningsplan for Østensjøområdet Miljøpark (2020) har også vært til hjelp», skriver Bendiksen i NINA-rapport 2006 «Naturverdier ved Østensjøvannet i Oslo. Supplerende undersøkelser og oppdatering av faktaark» som forelå våren 2022.

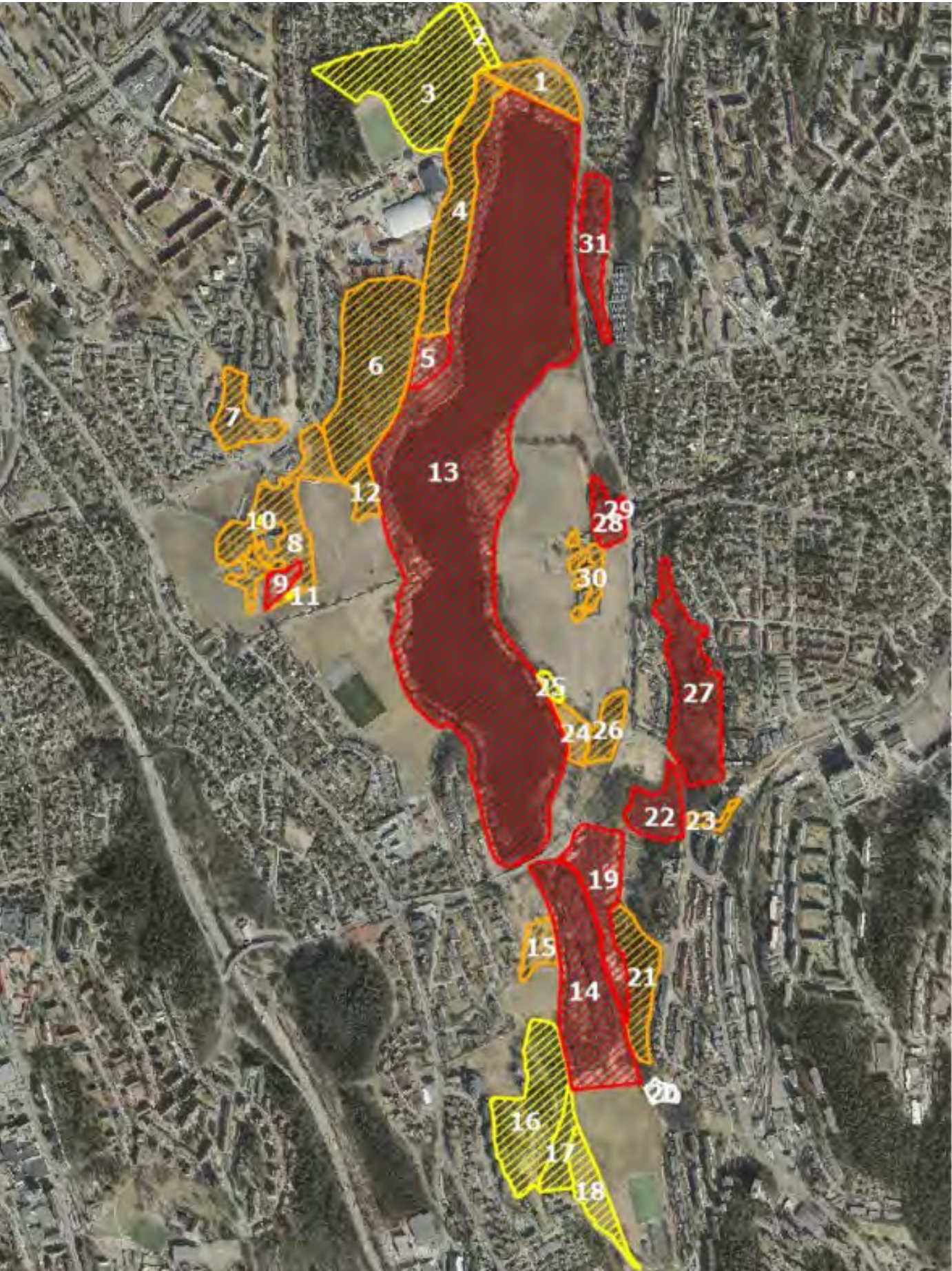
Bendiksen registrerte 30 naturtype-lokaliteter i den lille miljøparken. Av disse er det hele 14 ulike naturtyper. De utgjør enten hele eller den dominerende delen av hver enkelt lokalitet.

Ca. 1 kvadratkilometer

9 delområder er svært viktige (A), 12 er viktige (B) og 9 har lokal verdi (C). De naturrelaterte områdene i miljøparken utgjør ca. 1 kvadratkilometer. Det er ikke mye. Østensjøvannets Venner mener derfor at det er utrolig viktig også å la randsonerområder få ligge i fred dersom man skal beholde det store artsmangfoldet i miljøparken og unngå ødeleggende slitasje. Hensynet til kommende generasjoner, undervisning på alle nivåer og forskning bør også veie tungt.

Her er resultatene fra Nina-rapport nr. 2006 laget av Egil Bendiksen.

	Lokalitet	Naturtype	Verdi
1	Vadedammen	Dam	B
2	Østensjøbekken	Flommarkskog	C
3	Rognerudskogen	Gammel granskog	C
4	Tallbergåsen	Rik edelløvsog	B
5	Sjøli	Slåttemark	A
6	Tallberget	Rik barskog	B
7	Eikelunden	Gammel edelløvsog	B
8	Abildsø I	Hagemark	B
9	Abildsø II	Naturbeitemark	A
10	Abildsø III	Dam	C
11	Abildsø IV	Dam	C
12	Abildsø gård NØ	Rik edelløvsog	B
13	Østensjøvannet	Middels rik kalksjø	A
14	Bogerudmyra	Vannkantsamfunn	A
15	Langerudbekken	Vannkantsamfunn	B
16	Bakkehavntoppen	Slåttemark	C
17	Bakkehavn sør	Gammel boreal løvsog	C
18	Langerud nord	Slåttemark	C
19	Bogerudmyra øst	Vannkantsamfunn	A
20	Bogerudenga	Naturbeitemark	-
21	Bogerudskogen	Gammel boreal løvsog	B
22	Eterveien	Rik edelløvsog	A
23	Bølerbekken, Bøler kirke	Rik edelløvsog	B
24	Vassenga (Østensjøvannet SØ)	Slåttemark	B
25	Søndre Østensjø gård SV	Gammel boreal løvsog	C
26	Ormelunden (Østensjø g. SØ)	Hagemark	B
27	Kirkeskogen (Eterveien N)	Rik edelløvsog	A
28	Almedalen - Østensjøvannet	Rik edelløvsog	A
29	Almedalen dam	Dam	C
30	Østensjøgårdene	Store gamle trær	B
31	Oppsalskrenten	Rik berglendt mark	A

Østensjøområdet Miljøpark. Farger refererer til naturverdi; A: rød, B: orer og C: gul. NINA-rapport 2006 s. 10 «Naturverdier ved Østensjøvannet i Oslo. Supplerende undersøkelser og oppdatering av faktaark» av Egil Bendiksen, Oslo mai 2002. Nummerering og navn på områder, se tabell side 32.

Vadedamen - gjengroing

Vadedammen har som ventet falt fra naturverdi A til B. Gjengroingen som har foregått siden dammen ble anlagt i 1996, og rehabiliteringen av dammen senere, har dessverre ført til at dammen ikke har fungert slik vi hadde håpet. Utfordringen er typisk for Østensjøområdet; det gror hurtig her. Dammen er også i grunneste laget. Likevel er den en fin tilvekst for spissnute-frosk og andre amfibier, sivhøne, sothøne og rørsanger. Det er å håpe at siste istandsetting av dammen i 2021 gir bedre resultat enn tidligere rehabilitering.

Tallberget

De andre delområdene har holdt stand. Tallberget er vurdert til naturverdi B, tidligere C. Bendiksens oppgradering til dagens standard har medført at de øvrige dammene i miljøparken, to på Abildsø gård og en i Almedalen, alle har fått naturverdi C. Langerudbekken, som tidligere gikk i rør og derfor ikke hadde noen verdi, har nå fått naturverdi B. Tilsvarende vurdering gjelder Vassenga. Bogerudmyra betraktes nå som naturtypen vannkantsamfunn, det samme som Langerudbekken. Etter at man anla rensedammer i bekken og la den i slynger (meandrerende), dukket også gulstarr opp. Arten antok man hadde gått ut ved Østensjøvannet, men nå kom den på plass igjen.

Skjøtsel hjelper

Den nye vurderingen viser at naturtypene fortsatt holder høy standard. Kun vadedammen har falt, men den er fortsatt meget verdifull. Vassenga som har blitt skjøttet årlig av Bymiljøetaten, har steget i verdi fra ikke vurderingsverdig på begynnelsen av årtusentallet, til B nå. Det samme gjelder Langerudbekken. Begge steder har også Dugnadsgjengen bidratt. Det viser at skjøtsel hjelper. Ytterligere 7 delområder slås årlig. Skjøtselen på 3 av disse er såpass nystartet at de foreløpig ikke oppnår naturverdi, men har en brukbar flora til glede for insekter.

Øyene skjøttes av Dugnadsgjengen. Etter at øyene ble ryddet av hensyn til hettemåkene, kom det opp planter fra frøbank i jorda. Noen av disse artene var man sikre på hadde utgått ved Østensjøvannet. Skjøtsel hjelper.

Kilder: «Naturverdier ved Østensjøvannet i Oslo. Supplerende undersøkelser og oppdatering av faktaark» av Egil Bendiksen, NINA, Oslo mai 2022.

Resultater av inventering av øyene v/ Kåre Lye (1940 – 2020) og Audun B. Skrindo hentet fra artsobservasjoner.no.

Tallberget er vurdert til naturverdi B, tidligere C. Foto: Leif-Dan Birkemoe. 15.10.2022.

Ljanselva har fått sitt klasserom i friluft

I forkant av høstmøtet i Oslo Elveforum på Skullerudstua 19. september ble det arrangert en vandring langs Ljanselva østover fra Hauketo. Attraksjonen var at Ljanselva hadde fått sitt klasserom i friluft noen dager tidligere.

Leif-Dan Birkemoe

Byråden klar til snorklipping. Foto: Sverre Samuelsen.

Guider på turen var Trine Johnsen, Leif Bertnes og Sverre Samuelsen fra Miljøprosjekt Ljanselva. Om åpningen skriver Leif Bertnes og Sverre Samuelsen i Nordstrands Blad bl.a. følgende:

«I over 30 år har Miljøprosjekt Ljanselva stått på til beste for Ljanselvavassdraget - med barn og unge som sin fremste målgruppe. Torsdag 15. september ble det siste, og kanskje det mest spesielle prosjektet, gitt til barn og unge i bydelene Nordstrand

og Søndre Nordstrand - et «Klasserom i friluft». Det er helt bokstavelig et klasserom hvor barn og unge vil få undervisning om alt som finnes av dyr, fugler, fisk, blomster, trær og historie i Ljanselvdalen. Og - ikke minst - vannets betydning for oss alle.

Åpningen av klasserommet ble markert ved at byråd for oppvekst og kunnskap, Sunniva Holmås Eidsvoll, klippet det røde båndet foran et 50-talls

begeistrede og syngende barn fra bydelene. Klasserommet finner du ved Ole Bjørns Plass ved Ljanselva - nederst i Munkerudveien».

Vårt nabovassdrag Ljanselva har også fornyet sin turguide om Ljanselva miljøpark. Se gjerne på Oslo Elveforums hjemmesider og klikk til Ljanselva. En tur langs elva anbefales, særlig med Turguiden som følge. Plukk den gjerne opp i kassen ved turveien nedenfor Sagstua.

Eika – kongen av trær

Ved Oldtidsveien over Østensjøgårdene (Valborgs vei) står det et praktfullt eiketre, nærmest som et landemerke ved kanten av jordet sør for Søndre Østensjø. Midt på 1950-tallet ble Østensjøveien lagt utenom Østensjøgårdene, men eika står som før. I Eikelunden nord for Abildsø gård står det mange eiker, trolig en rest fra større eike-utbredelse.

Leif-Dan Birkemoe

Eikelunden er trolig en rest fra større eike-utbredelse. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 06.06.2022.

«Tvetereika» eller «Østensjøeika»
Trolig ble eika ved Oldtidsveien plantet, men vi vet ikke når og hvorfor. Sammenligner vi med eika som står på Christinedal på Bryn som vi vet Harry Fett plantet på Knut Hamsuns 60 års fødselsdag i 1919, kan vi få en viss idé. Eika ved Østensjøgårdene målt under nedre grein er ca. 3,5 meter i omkrets. Hamsuneika har en omkrets under nedre sidegrein på ca. 2,7 meter. Det er 103 år siden denne eika ble plantet. Den gang var

eika trolig allerede noen år. La oss derfor si at Hamsuneika er rundt 110 år. Bruker vi forholdstallene fra Hamsuneika på målene til eika ved Oldtidsveien kommer vi til en alder på rundt 150 år. Altså plantet rundt 1872. I 1875 vet vi at Haakon Tvetter kjøpte Østensjøgårdene pluss Nordre Langerud og forpakkingsretten til Bogerudmyra av sine foreldre. Kan det være en slik markering Haakon Tvetter ønsket å formidle eller minnes? Treet vokste opp rett ved Østensjø-

veien som først på 1950-tallet ble lagt utenom Østensjøgårdene. Det er ikke første gang det knyttes en hendelse til en eik. Er «Tvetereika» eller «Østensjøeika» passende navn?

Eikelunden

Vis à vis trafoen i Plogveien nord for Abildsø gård, finner vi Eikelunden, en del av Miljøparken. Denne lunden representerer både yngre og eldre trær og virker som en

vital skogteig. Trærne står forholdsvis fritt og rett, noen grove og store og andre mindre og slanke. Enkelte eiker er hule med et levende insektliv. I de siste årene har det blitt drevet skjøtsel ved å fjerne uønsket vegetasjon. Eika har blitt prioritert, som «utvalgt naturtype» etter naturmangfoldloven. I en eikeskog er det et mer variert og større insektliv enn for trær som står alene. I en eikelund er det naboforholdet som i større grad gir mulighet for utvikling av insektlivet, kan vi lese i en blogg hos Insektøkologene. no fra NMBU. Insektundersøkelsen i Eikelunden 2014 viser at det er et mangfoldig liv i eiketrærne.

Skiptstømmer

Kanskje har Eikelunden vært en større lund, en rest av en eikeskog. «Disse utpostene er etter alt å dømme rester av en større eike-utbredelse, og er sannsynligvis meget gamle. Det har nok vært eikeskog i Abildsø-området i flere tusen år», heter det i *Statusrapport natur og kulturkvaliteter* (Oslo kommune, Friluftsetaten) fra 2007. Det bringer tankene til den store eikehogsten i eikeskogene i Sør-Norge både langs kysten og inne i landet. I løpet av 1500- og 1600- og 1700-tallet forsvinner mye av eikeskogen langs kysten. Hogsten flyttes innover i landet, der skogene fortsatt hadde egnet eiketømmer. Den store eksporten av tømmer til særlig Nederland og Storbritannia satte spor.

Skidsbygging på Hovedøya

I Oslo fikk vi skipsbygging på Hovedøya på 1600-tallet. Hovedsakelig defensjonsskip og orlogsskip til den dansk-norske flåten. Tømmeret fikk de blant annet fra Lade-gårdsøen (Bygdøy), Ekebergskrånningen, Akerselva og Ljanselva, der staten hadde eiendommer med eiketrær, kan vi lese i boka *Maritime Oslo*. Abildsø gård var i statens (kongens) eie frem til 1651 og kan ha vært blant leverandørene av materiale til skip. Den første som fikk skjøte på gården, var generalmajor Peter Jacob Wilster i 1689. Det var i hans eiertid at Peter Wessel Tordenskiold skal ha besøkt gården. Stattholderen var også i omgangskretsen. Altså nære bånd til orlogsskip som ble bygget på Hovedøya nettopp på denne tiden. Det er derfor ikke usannsynlig av eiketrær fra Abildsø kan ha blitt benyttet til skipsbygging. Det var mange deler på et skip som krevde kvalitetstømmer. Fra Abildsø til Hovedøya var veien kort når det skrives at suppleringstømmer ble hentet helt fra Hedmark.

Eikenøtten

En eikenøtt skal være lett å få til å spire. Det er mange gode råd å hente for den som vil forsøke. Eikenøtten kan legges direkte i jorda eller i en potte med spesielle krav til pælerotas plassbehov før senere utplanting. Viktig er det at eika plantes på et sted som er verdig for et tre som skal stå der i hundrevis av år. «Tvetereika» eller «Østensjøeika» har fått en slik plassering, selv etter omlegging av veien.

I Eikelunden har det neppe vært utplanting. Ser vi godt etter om høsten

er det lett å finne ganske mange nøtter. De små trærne vi ser må ha spirt direkte fra nøtten, slik skogene naturlig har utviklet seg.

Kilder:

- Maritime Oslo fra vikingby til fjordby av Erik C. Ødemark. Bok Circus, Oslo 2018.
- Trær i Norge. Arter, kjennetegn, utbredelse av Arnodd Håpnes. J. M. Stenersens Forlag AS, 2. opplag 2019.
- Forvaltningsplanen for Østensjøområdet Miljøpark. Del 1 Statusrapport natur og kulturkvaliteter, Oslo kommune, Friluftsetaten, juni 2007.
- Insektøkologene.no, NMBU.

Gamle eiketrær myldrer av liv

Om bare eiketrærne kunne snakke! Da kunne vi hørt spennende historier fra livet i tidligere skoger. For eiker kan bli veldig gamle, faktisk opp mot tusen år om de får stå i fred! I dag krysser vi havet uten eiketømmer, men de krokete gamle eiketrærne har fått ny verdi som «utvalgt naturtype» under naturmangfoldloven. De gamle eiketrærne, særlig de som er hule, er hjemmet til et mangfold av arter. En enkel eik kan være som en liten by for insekter, sopp, lav og mose. Det er ingen andre av våre treslag som er i nærheten av å være så populære som de gamle eikene; faktisk vil hele 1500 arter gjerne bo i eiketrær.

Kilde: Insektøkologene, NMBU

Slik sto treet også da veien hadde langt større trafikk før omleggingen midt på 1950-tallet da Østensjøveien ble lagt utenom gården. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 18.02.2022.

Byutvikling rundt vannet

Østensjøvannets Venner har i snart 40 år arbeidet for å ta vare på natur- og kulturverdier rundt vannet. Plasseringen, som en øy midt i byggesonen i landets hovedstad, medfører stort utbyggingspress i randsonene. I tillegg kommer ønskene om ulike tiltak som på ulikt vis forringer naturverdiene.

Amund Kveim

Det lave institusjonshuset i Bogerudveien 15 er revet og skal erstattes av boligblokker rett i skogkanten. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 04.11.2022.

Miljøparken reduseres

Utbygging skjer tidvis på direkte bekostning av grønne områder, men ofte er det i form av utbygging så tett på naturen at denne indirekte blir berørt i form av mer forstyrrelser og slitasje. Et eksempel på dette er utbyggingen av Bogerudveien 15. Her rives nå et lavt institusjonshus og skal erstattes av boligblokker rett i skogkanten, trass i våre protester. Vi forstår fortsatt ikke hvorfor det rødgrønne Byrådet valgte å overkjøre både Plan- og bygningsetaten og Østensjøvannets Venner i denne saken, i strid med sine egne løfter om å styrke og utvide vernet av Østensjøområdet.

Det samme gjaldt området nord for Manglerud skole der arealer ble tatt ut av Miljøparken og det ble anlagt ny bilvei. Vårt forslag om alternativ løsning her ble dessverre ikke utredet videre. Mange andre plansaker er enten allerede vedtatt eller under behandling. Bogerud Torg er vedtatt, og selv om dette prosjektet ikke direkte berører miljøparken, vil det legge press på de tiliggende natur- og grøntområdene. Planene for Låveveien 70 er ferdige og er oversendt til politisk behandling. Etter vårt skjønn bør planene ikke vedtas ettersom ny bebyggelse ikke gir nok muligheter for å få Godliabekken opp i dagen.

Oppsal i støpeskjeen

På Oppsal er det flere planer om boligbygging, men disse er foreløpig satt på vent. Oppsal sykehjem er revet og det arbeides med planer om nybygg. Disse planene er på langt nær ferdige, og nå ligger det så vidt vi vet an til at tomten på motsatt side av T-banen midlertidig skal huse flyktningeboliger, foreløpig i to år. Vi har ellers dårlige erfaringer med midlertidige bygg. Lillejordan «midlertidige» barnehage ble oppført inne i selve miljøparken for over 15 år siden. Det søkes nå om ytterlige forlengelse, selv om bydelen har overskudd på barnehageplasser.

Skøyenåsen skole er moden for utvidelse, og også her er det satt opp midlertidige løsninger. Den permanente «løsningen» ser ut til å kunne medføre at ytterligere et naturområde må tas i bruk for at regnestykket om nok uteareal skal kunne gå opp. Med hele Østensjøområdet Miljøpark som nærmeste nabo, virker dette meningsløst. Området er for øvrig i den nye forvaltningsplanen foreslått innlemmet i Miljøparken på grunn av naturkvalitetene.

Også Rustad skole planlegges utvidet. Dette vil kunne medføre store inngrep i den grønne korridoren som forbinder Østensjøområdet med Marka. Som en kuriositet kan vi nevne at det var denne veien beveren benyttet da den avla vannet en visitt i 2020.

Hva skjer med Eterfabrikken?

Den mest truende saken er likevel utbygging av Eterfabrikken. Tomten ligger på en høyde, som en kile inn mot miljøparken, grensende til verdifull natur. Riktignok stanset Byrådet planarbeidet, men dette er bare å anse som en utsettelse. Det er forutsatt at både kommuneplanens arealdel og ny reguleringsplan for Østensjøområdet Miljøpark skal behandles først, og dette vil ta tid. Likevel fortsetter eier/utbygger arbeidet med planer, samtidig som verneverdig bygningsmasse tilsynelatende forfaller. Vi er sterkt imot omregulering til boliger, og anser fortsatt bruk som næringslokaler som beste løsning. Hele området, både grønne områder og kulturminnene, bør innlemmes i miljøparken.

I tillegg til all utbygging kommer de mange store og små tiltakene som bit for bit tar av området eller forringer naturverdier. Da Østensjøområdet Miljøpark ble etablert i for 20 år siden var den på 1,8 km², inkludert to naturområder som ble avsatt til utbygging. Senere har man tatt ut flere områder, bl.a. Østensjø skole og nord for Manglerud skole. Trekker vi fra de områdene som ikke er natur, som kunstgressbaner, klubbhus, plenarealer, midlertidig barnehage, veier, turveier, gartneri, eplehage, lekeplass, parkeringsplass osv., gjenstår 1,1 km². Av dette utgjør reservatet omtrent halyparten.

Naturområdene er m.a.o. svært små og blir stadig mindre. Dette kan ikke fortsette, og det blir stadig viktigere å beholde natur også i randsonene utenfor miljøparken.

Storengkall i miljøparken

Den 28. juni 2020 besøkte botanikerne Jan Wesenberg og Anders Often Sjølienga i Østensjøområdet Miljøpark.

Finn A. Gulbrandsen

Anders Often beskrev besøket slik på Facebooksiden sin:

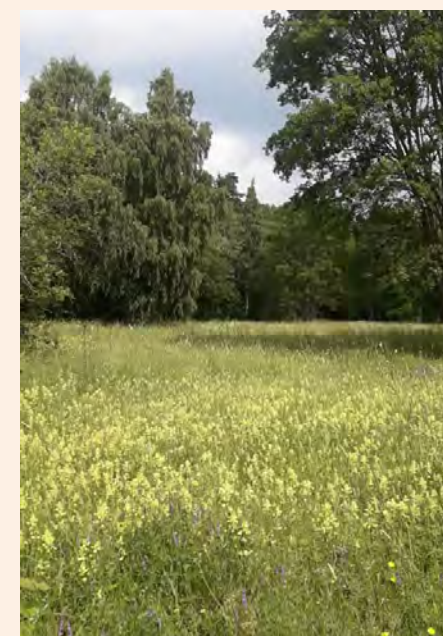
«Det er Jan Wesenberg og jeg. Vi er på den store enga på vestsiden av Østensjøvannet. I Oslostraktene har jeg aldri sett en slik massebestand av storengkall som her. Det er glovarmt, rundt 30 grader. Det er mye pollen i lufta. Det er lummert. Bildet viser noe bonden ikke ønsket. Gras og frodige urter som skogstorkenebb, storvokst marikåpe og kløver gav bra avling og allsidig kost for dyra. Småvokste urter og halvsnyltere som engkall *Rhinanthus sp.* og øyentrøst *Euphrasia sp.* var noe her. Men akk, så vakkert. Og bra for mangfoldet.

Og kjempebestand av én art, dog ganske sjelden art, som her: Det var slett ikke noe man ønsket. Og i moderne hevd sammenheng kan det trolig sees på som et suksjesjonsstadium etter at enga, etter midlertidig gjengroing, igjen er åpnet opp.

Men den er fortsatt i tidlig hevd. Enkeltarter, litt tilfeldig, kan slå til og dominere. Fortsettes det med skjøtsel (slått og fjerning av lauvoppslag og urter) vil mangfoldet øke. Storengkall vil fortsatt være der, men slett ikke i slike mengder. Men fint er det, nå. Og botanisk sett morsomt å se hvordan selv en relativt sjelden art litt tilfeldig kan slå til og danne kjempebestand.»

Storengkallen trives i Østensjødalen. Det finnes store bestander av arten i slåtteenga også på vestsiden av Rustadfeltet. Ellers kan du se den flere steder i miljøparken, i nordenden av vannet, nær Østensjøveien i syd og på Bakkehavntoppen for å nevne noen steder.

Arten er en staude i snylterotfamilien og kan bli 40 cm høy. Rota beskrives som en greinet pælerot. Planten må få kontakt med røttene til andre planter, ellers dør den ganske raskt. Det er en såkalt parasittisk plante.

Massebestand av storengkall på Sjølienga. Foto. Anders Often.

Stor deltakelse på Østensjødagen

Mange aktiviteter engasjerte store og små.

Alle foto: Leif-Dan Birkemoe

Store og små fant veien til Besøkssenter våtmark Oslo på Bakkehavn gård søndag 11. september. Aktivitetene var mange. Saueier Lise Hartviksen hadde spennende oppvisning med border collie Tim og en gruppe sauer. Ridning for barn viste seg svært populært. Østensjø Historielag informerte om lokalhistorie. BirdLife Oslo og Akershus utfordret barna til fugletegning. Speidere fra 1. Bryn lot ivrige små få steke pinnebrød. Fuglekassesnekring gikk med liv og lyst. Østensjø Husflidslag viste frem garn farget av planter fra området. Strikke-mønsteret «Østensjøvotten» ble introdusert. Lang kø for å kjøpe sveler til husflidslaget gikk tom for røre.

- 1) Nesten trengsel på tunet.
- 2) Lise forklarer teknikken om samling av sauer med hund for et interessert publikum.
- 3) Snekring av fuglekasser.
- 4) Pinnebrød fra speiderne i 1. Bryn stekt over åpen flamme.
- 5) Lang kø for å kjøpe sveler av Østensjø Husflidslag.
- 6) Gjeterhunden Tim leder sauene dit Lise har gitt ordre om.
- 7) Barna fikk mate sauene som gikk i en liten innhegning.

Hettemåkeøyer og «revetau»

Skjøtsel og andre tiltak har vært forsøkt for å påvirke bestanden av hettemåker uten synlig resultat.

Finn Arnt Gulbrandsen

Truls Aas fra Statsforvalteren fester «revetauet». Foto: Finn A. Gulbrandsen

Kvistrydding på vestsiden av Østensjøvannet. Foto: Finn A. Gulbrandsen

I perioden 2010 – 2019 ble fem øyer ryddet for å legge forholdene til rette for hekkende hettemåker. Fjerningen av kratt kom etter tips fra Håkan Billing i Norsk ornitologisk forening, avdeling Oslo og Akershus*. Hettemåkene utgjør en nøkkelart ved Østensjøvannet. Flere steder har øyryddingen gitt god utsikt for turgåere over store deler av vannet. Etter at kun 50 par hettemåker hekket på øyene i vannet i 2009, skjøt antall hekkene par etter hvert fart.

Stuper i antall

I 2018 hadde Østensjøvannet landets største hekkekoloni av denne truede arten med 1250 par. Egentlig et høyt tall da denne måken i sin helhet stuper i antall i hele Nord-Europa.

I 2019 tok Sindre Molværsmyr masteroppgave på hettemåker ved Østensjøvannet og i indre Oslofjord. Han fulgte hettemåkebestandene usedvanlig tett og fant ut, sammen med veilederen sin, Morten Helberg, at det hadde vært rev på minst en

av hekkeøyene i Østensjøvannet. Viltkamera avslørte inntrengeren som forsynte seg grovt med hettemåkeunger og svekket bestanden betraktelig. I 2020 og 2021 var det langt færre som forsøkte seg på hekking.

Det ble nye revebesøk, samtidig som sildemåker og kråker også forsynte seg grovt av den svært svekkede hettemåkebestanden. Nå var kolonien blitt så liten at de ikke greidde å forsvare ungene sine.

«Revetau»

Det ble i 2020 lagt ut tau rundt en av øyene for å forsøke å hindre rev i å svømme ut.

Året etter ble samme øvelse gjennomført rundt nok en øy, men hettemåkene glimret med sitt fravær. Skjøtselsmessig ble det, etter diskusjoner der flere var involvert, forsøkt med rydding av kun to øyer i 2022. Teorien var at da ville hettemåkene tvinges til å samle seg på disse i hekkeperioden. Dette viste seg dessverre ikke å holde stikk. Kun på den ene øya med «revetau» var det noen få hekkende par.

Flere teorier

En annen teori kan være at hettemåkene må ha en mislykket hekking et annet sted, før de kommer tilbake. En tredje teori er sammensatt av at hettemåker gjerne flytter på seg en periode for så å komme tilbake, generell tilbakegang av arten eller summen av ulike påvirkninger.

Mellom fem og ti unger

Statusen i år ifølge Morten Helberg var at ca. 90 hettemåker hekket. Mellom fem og ti unger rakk å vokse opp. Igjen var sildemåker, kråke og rev hettemåkenes farligste fiender.

Skjøtsel

Ryddingen av øyene hadde også en positiv effekt på plantelivet. Kåre Lye (1940 – 2020) og Audun Skrindo inventerte øyene i 2019, og det viste seg at flere sjeldne planter hadde kommet tilbake på øyene grunnet skjøtselen som i utgangspunktet var påtenkt hettemåkene.

*Nå «BirdLife Oslo og Akershus».

Østensjøvannets Venner – 40 år i 2023!

Kommende år kan foreningen feire sitt 40-årsjubileum. Det skal selvfølgelig ikke gå upåaktet hen. Vi inviterer alle til å være med på en feiring.

Amund Kveim

Østensjøvannet og Østensjø gård sett fra Tallberget. Foto: Leif-Dan Birkemoe. 05.09.2022.

Et utvalg milepæler

- 1983 Østensjøvannets Venner etableres.
- 1988 Østensjøvannets Venner stiftes som formell forening.
- 1992 Østensjøvannet blir naturreservat.
- 1997 Abildsø gård fredes.
- 2002 Reguleringsplanen Østensjøområdet Miljøpark vedtas.
- 2007 Forvaltningsplan for Østensjøområdet Miljøpark.
- 2011 Østensjø gård fredes.
- 2012 Besøkssenter våtmark Oslo etableres.
- 2020 Ny forvaltningsplan for Østensjøområdet Miljøpark.

I Sothøna vil vi gi en samlet fremstilling av foreningens historie. Dette ble sist gjort i forbindelse med 25-årsjubileet (Sothøna nr. 36, 2008). Denne er å finne på foreningens hjemmesider.

Det viktigste er imidlertid at det planlegges utgitt en ny bok om Østensjøvannet. Den forrige, Østensjøvannet, Naturreservatet i Oslo, ble utgitt i år 2000

på Orion forlag og er for lengst utsolgt. Også denne gangen er det naturfotografen Jørn Areklett Omre og tidligere leder av Østensjøvannets Venner Finn Arnt Gulbrandsen som er forfatter/fotograf. Amund Kveim og Leif-Dan Birkemoe vil også komme med verdifulle bidrag til boka. Vi kan derfor love spektakulære bilder og den mest interessante fremstilling av

områdets historie og kvaliteter. Du kan allerede nå forhåndsbestille et eksemplar og være med på å gratulere foreningen ved å bidra til vår *Tabula Gratulatoria*.

Vi vil også ha et økt utadrettet aktivitetsnivå. Vi håper å kunne arrangere åpne samlinger der vi spesielt inviterer alle som har betydd eller betyr noe for området. For ytterligere info, se side 26.

STØTT ØVV MED
GRASROTANDELEN
GJENNOM
NORSK TIPPING

Beitene sommeren 2022

– varmt og tørt også i år

Igjen en varm og tørr sommer. Dette medførte redusert gressvekst og begge beitene ble mer eller mindre nedbeitet. Beitesesongen ble derfor noe kortere enn planlagt på begge beiter.

Tekst: Tore Nesbakken Foto: Leif-Dan Birkemoe

Det ble lite beitegress på Bakkehavn mot slutten av sesongen for Blondi, Tjorven og Buste. Foto: 22.08.22.

Fra venstre Buste, Blondi og Tjorven, venter på transport hjem til Nittedal 25. august.

Bakkehavn

For fjerde år på rad var det kyr på beitet og for tredje år på rad var det de samme dyrene som var på besøk; Buste, Tjorven og Blondi. Dyrene ble utplassert av sin eier Lise Hartviksen fra Søndre Nesgutu gård i Nittedal den 8. juni og de ble hentet tilbake 25. august, ca. 3 uker tidligere enn i 2021. De tre dyrene har også i år gjort en god jobb og beitet på Bakkehavn er fortsatt i meget god forfatning.

I forbindelse med arrangementer på Bakkehavn har det i år også vært sauer på korte besøk. På Østensjødagen 11. september var noen dyr plassert i en liten innhegning på selve tunet og de var et svært populært innslag blant barna som var på besøk. En annen flokk var ute på selve beitet og her demonstrerte Lise med hjelp fra border collien Tim teknikken med samling av sau ved hjelp av gjeterhund. Takk til Lise både for lån av beitedyrene og for

oppvisningen med gjeterhunden på Østensjødagen. Vi ønsker dem alle tilbake i 2023.

Bekkasinmyra

Som sagt tidligere er det viktig at sauene kommer ut på beitet så tidlig som mulig for å forhindre at uønskede arter som høymole og mjødurt får tid til å etablere seg og dominere beitet. Allerede 19. mai – samme dato som i 2021 – ankom derfor Roy Holth, godt assistert av gjeterhunden Aron, med 16 dyr – 6 voksne og 10 lam. Som i fjor var sauene også i år av rasen norsk pelssau, en krysning av svensk Gotlandsfår og den «gråblå» varianten av spælsau.

Fram til like før dyrene ble hentet tilbake var det ikke rapportert noen uheldige episoder ved beitet, hverken rømninger eller episoder med hunder ved gjerdet. 23. august ble det imidlertid dramatisk da en av sauene satte seg fast i myra helt ute ved vannkanten.

Trolig var det mangelen på friskt gress på den tørre delen av beitet som fristet sauene ut på farlig grunn. Denne hendelsen er nærmere beskrevet i en egen artikkel: «Sau satt fast i Bekkasinmyra», side 48. Hendelsen gjorde at Roy besluttet å hente inn sauene tidligere enn planlagt og de ble hentet inn 29. august, 2 uker tidligere enn i 2021.

Takk til Roy for lån av sauene og velkommen tilbake i 2023. Da håper vi på bedre gressvekst og at uheldige episoder unngås.

Flere beiteområder ved vannet?

I artikkelen i Sothøna nr. 62 som oppsummerte beitesesongen 2021, ble ideen om beiting på flere steder (Slora, Vassenga) ved vannet diskutert. Dette for å redusere dominansen av uønskede arter som mjødurt og høymole. Ideen er fortsatt aktuell, men det har ikke skjedd noe konkret på dette området det siste året.

Sauene er av en godlynt rase og kommer lett bort til gjerdet når noen stopper opp. Foto: 21.08.2022.

Pelssauen har en fin «gråblå» farge på ullen.

Saueneier Roy Holth på sommerbesøk til sauene på Bekkasinmyra, et fint beiteområde. Foto: 24. juli 2022.

«Gullungene» i Vadedammen

Våren 2022 vokste det opp to hettemåkeunger i Vadedammen. De spiste bl.a. karuss som foreldrene fanget.

Tekst: Leif-Dan Birkemoe Foto: Anne Kari Norland

En av hettemåkeungene har fått tak på karussen som den slukte hel. 20.06.2022. Foto: Anne Kari Norland.

Gullungene venter på mat 05.06.2022. Foto: Anne Kari Norland.

Etter at den søndre del av Vadedammen nord for Østensjøvannet ble rehabilitert sent på året 2021, var det flere som fulgte godt med da våren kom. Ville dammen igjen bli oppsøkt av fugler og i tilfelle hvilke arter? Ute i dammen var det dannet en liten øy, nærmest bare en gressstust. Der bygde et hettemåkepar i begynnelsen av mai et rede. 3. juni var det kommet to unger i rede. Jeg kalte de straks for «Gullungene», forteller Anne Kari.

Fiskemåkeunge i redet

9. juni var hettemåkeungene ikke å se, men i redet deres oppholdt det seg en fiskemåkeunge. Foreldrene passet på ungen fra en lykestolpe ved Østensjøveien. De ble bare observert i hettemåkeredet denne ene dagen. Så kom hettemåkeungene tilbake og

fiskemåkeungen flyttet over til den store øya midt i dammen. Hvor fiskemåkeungen var blitt klekket vet vi ikke. Noen timer i hettemåkeredet så ikke ut til å ha skapt uvennskap.

Karuss som mat

Mandag 13. juni hadde en av de voksne hettemåkene fanget og svelget en karuss. Fisken ble gulpet opp, men var for stor for de små ungene, så den voksne svelget den igjen. En ukes tid senere ble det på ny observert at den voksne kom med en karuss. Denne gangen klarte den ene ungen å svelge fisken hel. Tilgangen på mat så ut til å være rikelig for ungene ble større for hver dag.

Litt senere på sommeren, 12. august, observerte Anne Kari at en gråhegre fanget

en karuss i Vadedammen. Det må bety at det er karuss i Vadedammen og at den derfor kan ha overvintret der, til tross for all graving i dammens søndre del. Trolig har den holdt til i den nordre delen av dammen. Mye taler for at karussene levert i hettemåkeredet også ble fanget i Vadedammen. Karuss kan overleve flere måneder uten oksygen, noe som gjerne kan inntreffe i det grunne vannet. Den produserer egen frostvæske, etanol, som gjør at den kan overleve temperaturer under frysepunktet. Det gir grunnlag for å anta at det fortsatt er mat i Vadedammen for fugler med karuss på menyen.

En gang rundt midten av juli har «Gullungene» forlatt redet. Heller ikke fiskemåkefamilien var lenger å se i Vadedammen.

Bedre lysforhold – flere villblomster

Langs den nordlige kanten av enga på Sjøli ble det i vinter felt noen ospetrær som ytterligere forbedret solforholdene på blomsterenga. Sjøli er enga langs turveien opp til Manglerud med fin utsikt mot Østensjøvannet.

Leif-Dan Birkemoe

Dugnadsgruppen i Østensjøvannets Venner har over flere år felt trær på nordsiden av enga med det resultat at vekstforholdene er betydelig forbedret, noe som igjen gir et rikere insektliv inklusive de rødlistede insektarter som er påvist i området. Fremgangen av blomster vi i sommer særlig la merke til på nordsiden av enga var fagerklokker og prestekrager. Trær gir skygge. Det er ikke uten grunn at bønder ønsker kantvegetasjonen redusert, noe som gir bedre avkastning, særlig for korn.

Enga er en såkalt *utvalgt naturtype* etter naturmangfoldloven. Det innebærer felling av visse trær slik at enga får bedre lysforhold som igjen skaper gunstigere vekstvilkår for blomster og dermed rikere insektliv. Bymiljøetaten, som har forvaltningsansvaret, slår gresset i månedsskiftet juli/august. Etter at gresset har tørket en ukes tid og frø fra plantene falt av, samles gresset opp og fjernes. En blomstereng skal ha tilførsel av lite næring.

Fagerklokker mot skogkanten på Sjøli. Fjerning av noen trær tidlig på året bedret lysforholdene og var merkbart for mangfoldet av villblomster. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 03.07.2022.

Blå mandag - grønn glede

Noen trives best på allfarvei
Jeg sier: Det ligger ikke for meg
Jeg følger som oftest en ukjent sti,
et vagt, lite spor fra forgangen tid

Om livet stanger og går meg i mot
Vender jeg om og skifter fot
Kjenner jeg mismotet spirer og gror,
penser jeg inn i et annet spor

Da skjærer jeg innover ukjente steder
Og håper det gir meg glimtvisse gleder

En stubbe, ei rot, et bekkелеie
En sensommerdag til odel og eie!

Så vandrer jeg hjem
fylt av ny energi
Omhyggelig sanket
langs en Østmarka-sti
Borte er morgens Blåmandag-tanker
Foten er rapp
Hjertet banker

Hans-Petter

Sau satt fast i Bekkasinmyra

Tirsdag 23. august 2022 klokken 12.43 tikket det inn en melding på Twitter fra Brann- og redningsetaten: «OBRE har rykket ut med blålys og bææ bu til Østensjøvannet for å redde en sau. Den hadde satt seg fast i en myr. Sauen er nå oppe av myra og gjenforent med eier».

Leif-Dan Birkemoe

Her bæres sauen i sikkerhet etter å ha stått fast i den våte myra. Foto: Paul Smith (OBRE).

Roy Holth, eieren av sauene på Bekkasinmyra, forteller at det var en forbi-passerende som hadde hørt breking fra den sørvestre del av myra og syntes det var merkelig. Vedkommende ringte derfor nummeret til Roy som var slått opp på en av gjerdestolpene. Roy dro

straks til Bekkasinmyra og fikk se sauen ute i myra. Der satt den fast og kom ikke opp. Det var meget bløtt og Roy, som var alene, turte ikke å gå ut til sauen, men ringte OBRE. De kom med en gang. Det hele endte som vi vet godt.

Det er helt ute ved Østensjøvannet at Bekkasinmyra er bløt, ellers er myra ganske tørr. Vanligvis går ikke en sau ut på bløte områder. I år har etterveksten av gress vært mindre enn vanlig, mener Roy. Fristelsen for sauen til å strekke seg etter gress på utsatte steder ble trolig for stor.

Biler ved Østensjøvannet

Agaia A/S – kommunens nye entreprenør

Amund Kveim

Mange har nok registrert biler merket Agaia på turveiene rundt Østensjøvannet. Disse tilhører kommunens entreprenør som f.o.m. 2022 utfører drift av parker og grøntanlegg i Østensjø bydel, samt i Østensjøområdet Miljøpark. Tidligere var det NCC som utførte dette arbeidet.

«Vi ser frem til et godt samarbeid og skal sammen sørge for innbydende grøntarealer for mennesker og dyr i bydelen» sier Nikolai Holm Varkold, park- og friområdeforvalter i Bymiljøetaten. «Arbeidet vil omfatte drift, skjøtsel og vedlikehold av hovedsakelig parker, enger, turveier, friområder og grøntdrag.» Blant oppdragene er tømming av de mange søppelkassene rundt vannet.

Det opplyses nå at dette fra og med nyttår vil bli utført med elsykkel i stedet for bil.

«Spesielt viktig er Østensjøvannet med tilknyttet Miljøpark. Her er faktisk vannflaten og våtmarksområdet et naturreservat. Det betyr at drift og skjøtsel må ivareta og legge til rette for biologisk mangfold.» sier Dag Arne Lier, avdelingsleder i Agaia og takker for tilliten.

I en presentasjon av virksomheten sier Agaia følgende: «Vi har bare én klode, og det er i vår felles interesse å ta vare på den. Våre leveranser skal være i særklasse best i bransjen.» Vi håper de har rett, og så langt ser det for oss ut til at arbeidet blir godt utført. Det samme gir Bymiljøetaten uttrykk for.

Jacob jobber for Agaia og tømmer bl.a. søppelkasser. Han ga uttrykk for at det virker ryddig og fint rundt Østensjøvannet. Foto: Leif-Dan Birkemoe 16.10.2022.

Bryn bro fjernet

Tidlig om morgenen søndag 9. oktober ble den 100 år gamle broen over Alna og jernbanelinjene på Bryn fjernet. To kranbiler løftet samtidig, en i hver ende av jernbroen. Det så lett ut, men det krevde nok god samkjøring for ikke å komme i ubalanse. Broen ble forsiktig manøvrert over fjernvarmerøret og pent og pyntelig satt ned på Østensjøveien. Østensjøbanens broforbindelse var brutt, men en midlertidig løsning inntil ny bro er på plass og tilknyttet Hellerudtunnelen, vil sørge for banens fortsatte drift.

Foto: Leif-Dan Birkemoe.

EuroBirdwatch 2022

– nå med god utsikt

EuroBirdwatch er årlig registreringsdag for fugl i Europa som startet i 1993. BirdLife Norge, avdeling Oslo og Akershus, har sammen med Østensjøvannets Venner, gjennom flere år arrangert en observasjonsdag ved Østensjøvannet første søndag i oktober.

Leif-Dan Birkemoe

Håkan Billing noterte arter og antall fugl observert søndag 2. oktober på EuroBirdwatch. Ved 13.30-tiden var det til da observert 47 arter. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

I sommer har vegetasjonen vokst kraftig rundt fugleskjulet/observasjonsplattformen på vestsiden av Østensjøvannet. Utsikten ble dermed sterkt redusert eller ingen utsikt i det hele tatt i visse retninger. Etter oppdrag fra Statsforvalteren ble det ryddet med ljà fredag 30. september. Slåttekar var Jens Petter Homleid fra dugnadsgjengen til Østensjøvannets Venner. For ikke å synke ned i myra ble det lagt planker og andre materialer som en kavlevei over våtmarken, tett bevokst med dunkjævel og takrør. Med dette som underlag gikk arbeidet rimelig sikkert og raskt unna.

Fjerning av de høye dunkjævlene som hindret utsikten var avgjørende for gjennomføringen av arrangementet EuroBirdwatch med ornitologen Håkan Billing søndag 2. oktober. Mange interesserte fikk gleden av å observere fugler på vannet, også i kikkert og teleskop fra fugleskjuet.

Håkan Billing veileder om bruk av teleskop. Fin utsikt etter slåtten.
Foto; Leif-Dan Birkemoe.

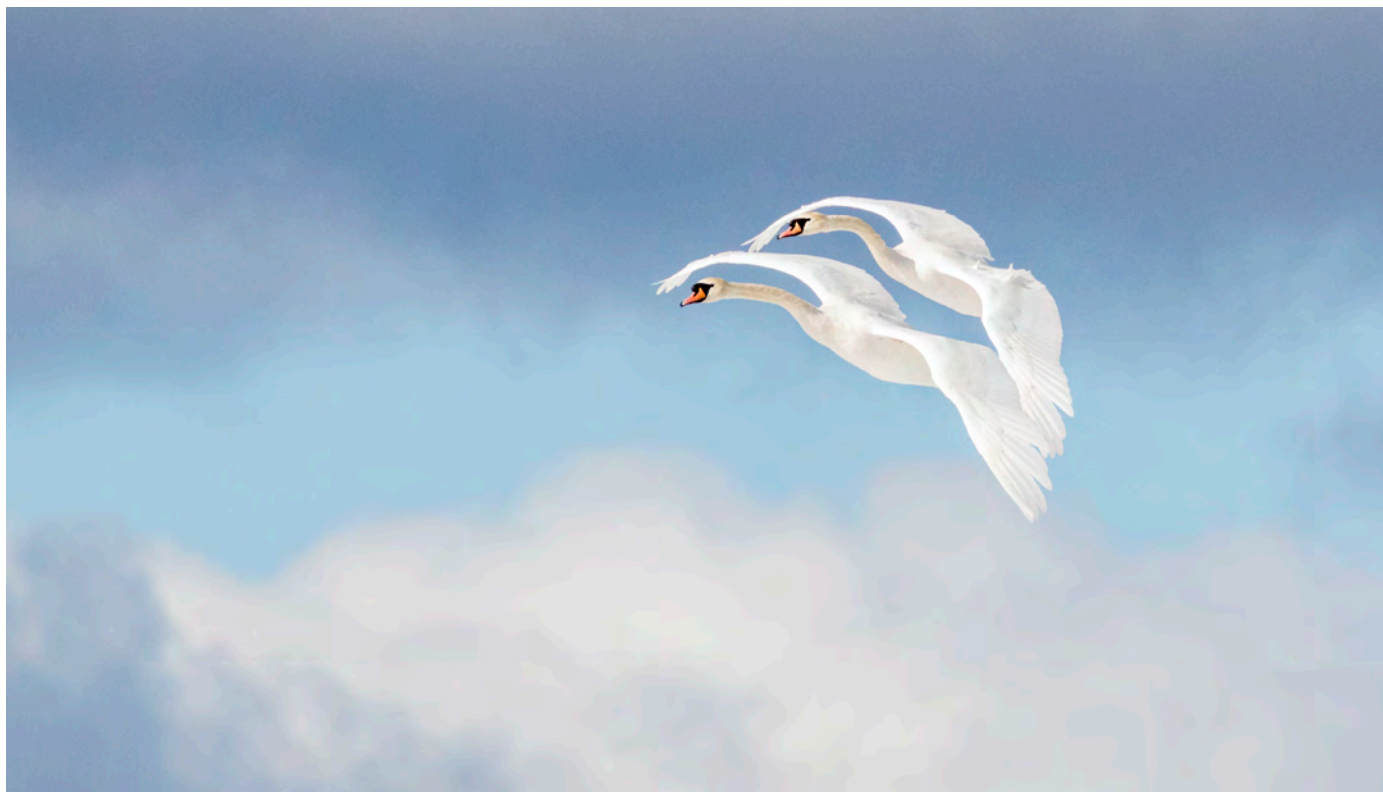

Fugleskjulet sett fra motsatt side med fire svaner som passerer. Foto: Svein Walther Hiis, 20.10.2022.

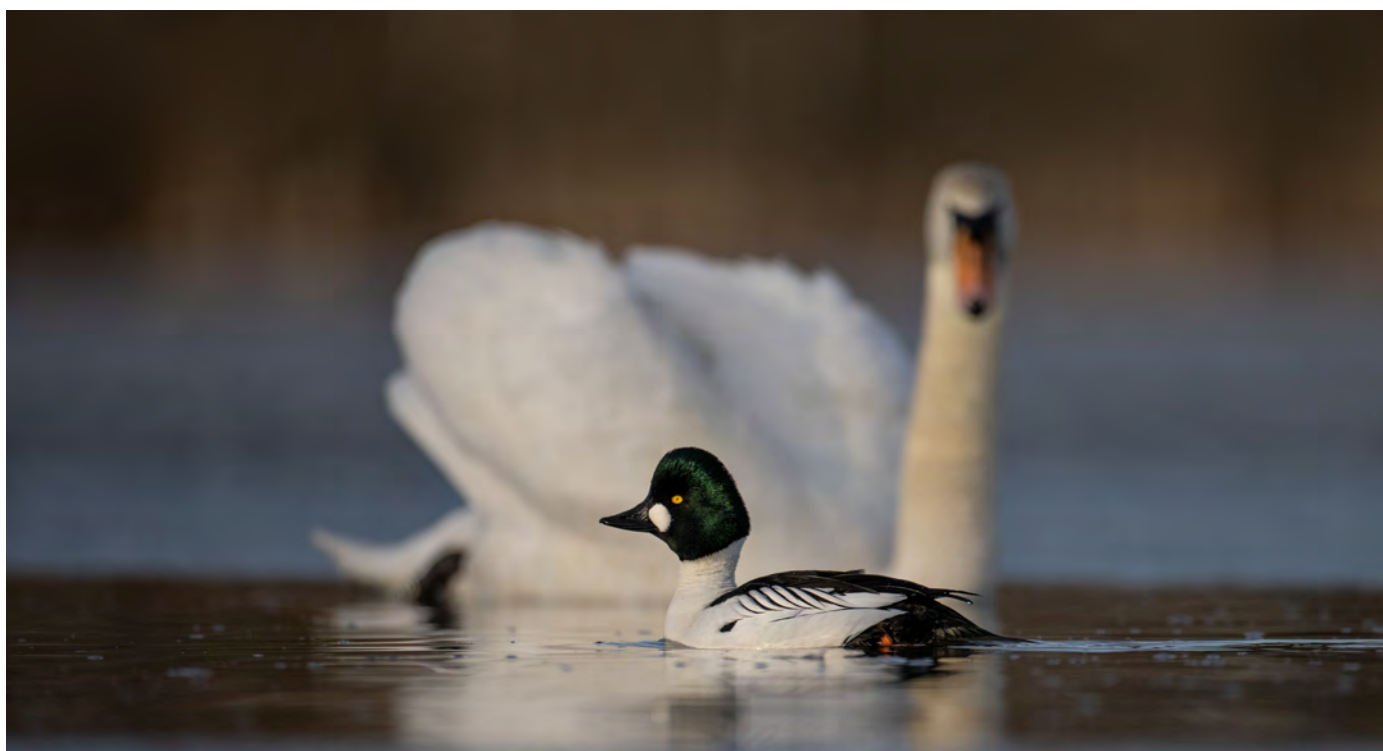

Jens Petter Homleid som slåttekar slår seg gjennom dunkjevleskogen 30. september. For å få fotfeste i våtmarka ble det lagt ut lange planker. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 30.10.2022.

Ettersendes ikke ved varig
adresseforandring, men returneres
med opplysninger om riktig adresse.
Returadresse: ØVV, Pb. 77 Oppsal, 0619 Oslo

Knoppsvaner i flukt over Østensjøvannet. Foto: Eyvind Rugland.

Kvinand i forkant av en knoppsvane på Østensjøvannet. Foto: Eyvind Rugland.